

fugle & natur

3 | AUGUST | 2018

Dansk Ornitologisk Forening

- › Hvad nu? – lille kirkeugle
- › Mission Madane i Nepal
- › Hesselø generobret af fuglefolk
- › Vor udsendte hos ådselgribben

BirdLife
INTERNATIONAL

Egon Østergaard
Formand i DOF

Naturen på Folketingets dagsorden - endelig!

På Naturmødet i Hirtshals i maj viste en debat blandt alle Folketingets partier, undtagen Det Konservative Folkeparti, en glædelig og stor interesse for mere og bedre natur. Ja, de fremtrædende politikere trådte næsten hinanden over tærerne i bare iver for at profilere sig på natur. Derfor skal både blå og rød blok holdes til ilden, så natur bliver et fremtrædende tema i den valgkamp, der kan komme i dette efterår. Den spændende 1½ time lange naturdebat kan ses her: <https://www.facebook.com/naturmoedet/videos/1896927697263761/>

Man kan blive glad for selv små tegn på en gryende interesse hos de folkevalgte, og det kan give en forsigtig optimisme efter de mange anslag mod natur og naturbeskyttelse. Ikke mindst regeringens kovending i sagen om 10 pct. reduktion af Natura 2000-områder efter ministerskiftet kan være tegn på bedre tider. Selv om man nu vil udpege nye områder, er det fortsat en meget alvorlig streg i regningen, at regeringen vil afbeskytte et område på størrelse med Langeland uden at have foretaget en konkret, faglig vurdering af områdernes betydning, da de blev udpeget og i dag.

Den nye miljø- og fødevarerminister, Jakob Ellemann-Jensen, bebudede ved sin udnævnelse, at han ville være mere natur- og miljøvenlig end sin forgænger, og det tænder naturligvis et lille lys i mørket. Jeg glæder mig til, at han viser det i handling i dette efterår, så det bliver mere end ord.

Endnu et lyspunkt var det, da Socialdemokratiet i foråret udsendte et politisk manifest med titlen: Danmark skal igen være en grøn stormagt, hvor partiet bl.a. med DOF som kilde henviste til, at Danmark har mistet 2,9 mio. fugle i landbrugslandet de sidste 40 år. S ønsker bl.a. at etablere 15 vilde naturparker på offentligt ejet jord, at udlægge 750 km² urørt skov, at indføre forbud mod sprøjtning og gødsugning på § 3-arealer og at udarbejde en plan for beskyttelse af de rødlistede og dermed truede arter. Det er alt sammen sød musik, som DOF vil holde partiet op på, hvis regeringsmagten skifter efter et valg.

De altoverskyggende problemer for naturen i Danmark er pladsmanglen og et svagt fokus på kvaliteten af naturtyperne. Det er åbenlyst for

enhver, der færdes derude. Flere tiltag gennem de seneste årtier har forsøgt at skabe mere plads til naturformål.

Lov om nationalparker var et af tiltagene, men desværre blev formålet udvandet, så natur ikke fik førsteprioritet. En kras kritik fra Rigsrevisionen i 2016 viste, at kun 5, 6, og 7 pct. gik til natur i de tre parker, der var udpeget på det tidspunkt. Det kalder bestemt ikke på, at der etableres flere nationalparker, men til gengæld bør parkernes bestyrelser lægge sig kraftigt i selen for at rette op på den manglende fokus på natur. En ny regering bør også sikre større naturindhold i nationalparkerne.

Udlægning af mere urørt skov på statslige arealer er i gang, om end langsomt og ved udtagning af træværdier, som det så smukt hedder. Denne træfældning er en måde at finansiere det hele på, men mange steder er det absolut ikke til gavn for naturværdierne. Processen med ekstensivering af den statslige skovdrift og helt ophør nogle steder er ikke en gratis omgang. Der er brug for, at politikerne prioriterer det og vil acceptere, at det kan koste på indtægtssiden. Til gengæld får vi en langt rigere skovnatur til glæde for danskerne. DOF ønsker mere vild skov, en kortlægning af naturværdierne i de private skove samt statsligt opkøb af nogle af disse. Det er lige til højrebænet for en ny regering. Det koster, men bør prioriteres, fx via finansloven!

Endelig vil det være fremsynet, hvis en ny naturvenlig regering vil løfte kommunernes planlægningsværktøj, Det Grønne Danmarkskort, op i en ny division ved at prioritere midler til dette. Når der ønskes mere sammenhæng mellem de mange fragmenterede naturområder, skal der penge til, enten fra finansloven eller via EU's landbrugsstøtteordninger, så arealer permanent kan overgå til natur. Ellers sker der næppe det store.

Jeg vil håbe, at vi får et folketingsvalg med politikere, der går i offensiven for Danmarks natur.

Egon Østergaard
Egon Østergaard, Formand DOF

Forside

En luftballet med gribbe, forrest en ådselgrib, bagest en gåsegrib. Manden bag kameraet: Helge Sørensen. På siderne 27-31 i dette blad kan du læse en spændende beretning fra DOF's udsendte på et ådselgrib-projekt i Kaukasus.

Udgivet af

Dansk Ornitologisk Forening – DOF – BirdLife Denmark
Vesterbrogade 138-140 . 1620 København V
Tlf. 33 28 38 00 (alle hverdage 11-15) . Mail: dof@dof.dk
Bemærk, at vi nu igen udsender Fugle & Natur med PostNord. I tilfælde af, at du ikke modtager dit medlemsblad, henvend dig til DOF's sekretariat på telefon: 3328 3800 eller dof@dof.dk

Redaktør (ansv.): Helge Røjle Christensen, Pilgårdsvej 4, 7742 Vesløs, tlf. 97 99 32 77 (aften), e-post: fugleognatur@dof.dk

Annoncer: Mads Oddershede . **Ture og Møder:** Anders Odd Wulff

Oplag: 17.000. **ISSN:** 1395-8860

Layout og tryk: Vivian Buch, www.STEP.dk

Indhold

Hvad gør vi nu – lille kirkeugle?.....	3
Fugleværnsfonden i nyt LIFE-projekt.....	6
Mission Madane – bjergskove i Nepal.....	9
Rød glente fortsætter fremgangen.....	14
Tid til fuglenes efterårstræk.....	19
Hesseløg generobret af fuglefolk.....	24
Ådselgrib og "Big Five" i Kaukasus.....	29
Bioblitz i Svartingdal.....	34
Lokalsider, ture og møder.....	36 - 45

HVAD NU? – lille ugle

Klokkerne har ringet længe for de sidste danske kirkeugler. Nu er en ny redningsaktion under forberedelse. Men Dansk Ornitologisk Forening er fortsat modstander af at indfange, opfostre og udsætte kirkeugler i den danske natur.

Den 3. juli 2018. Vildtforvaltningsrådet er kaldt til ekstraordinært møde.

På dagsordenen for miljø- og fødevareministerens rådgivende organ er to arter i den danske natur: Ulven og kirkeuglen.

Det er selvfølgelig den omstridte ulv, som løber med opmærksomheden, og medierne rapporterer efterfølgende om dyb uenighed mellem de syv organisationer i rådet.

Men hvorfor er kirkeuglen også på dagsordenen?

”Det skyldes, at landbrugets repræsentanter i Vildtforvaltningsrådet har ønsket, at der gøres endnu et forsøg på at redde kirkeuglen i Danmark. Vi glæder os selvfølgelig over landbrugets interesse for arten, men det er også klart, at det vil være en dårlig historie for erhvervet, hvis uglen uddør”, forklarer DOF’s formand Egon Østergaard, som er foreningens repræsentant i rådet.

Landbrug uden fugls føde

Det er for længst videnskabeligt dokumenteret, at det er landbrugets udvikling, som er den primære årsag til den lille ugles tilbagegang. Som forskerne Peter Sunde,

Jesper Madsen og Hans Peter Hansen fra Institut for Bioscience på Aarhus Universitet her formulerer det i deres oplæg til Vildtforvaltningsrådets behandling af sagen: ”De bagvedliggende årsager til kirkeuglens uddøen – trods tidligere bevaringstiltag – er velkendte (Sunde et al. 2015):

Den primære årsag er ændringer i det landbrugslandskab, som udgør kirkeuglens levested. Problemet kan specifikt knyttes til mangel på føde i fuglens ynglesæson i maj-juli, hvilket leder til, at æg forlades, og unger dør af sult.”

Men forskerne mener også, at det stadig er muligt at redde kirkeuglen i Danmark, selvom bestanden er helt nede på 13 par i Jylland, hvoraf kun to-tre par yngler så tæt på hinanden, at det er realistisk, at deres afkom kan finde en mage.

Det er mangel på føde i landskabet, som er den vigtigste årsag til uglens tilbagegang i Danmark. Her er det dog lykkedes at finde en regnorm.

I 2017 var der kun kendskab til 5 par med unger, og i 2016 var der 8 succesfulde par. "Kirkeuglen har relativt veldefinerede habitatkrav og et begrænset arealbehov til fødesøgning. Den er desuden meget stationær og har et ynglepotential, som betyder, at bestanden under gunstige betingelser kan vokse med mere end 40 % om året. Disse forhold gør, at der teknisk set bør være gode muligheder for at redde den danske kirkeuglebestand og bevare den for fremtiden, hvis der afsættes de fornødne ressourcer og benyttes de fornødne tekniske tiltag til at løse opgaven", skriver forskerne fra Aarhus Universitet i deres notat til Vildtforvaltningsrådet med titlen: "Skitse til plan for adaptiv bestandsgenopretning af den danske kirkeuglebestand".

Uenighed om udsætning

Med en adaptiv bestandsgenopretning mener forskerne en plan, som hele tiden kan tilpasses efter artens behov og bestandsudviklingen. Princippet om adaptiv forvaltning er meget væsentlig i moderne naturforvaltning og kendes for eksempel også fra planen om international regulering af bestanden af kortnæbbet gås, hvor jagttrykket løbende justeres efter bestandens størrelse.

I tilfældet med kirkeuglen vurderer forskerne dog også, at det er nødvendigt med udsætning af fugle for at redde arten i Danmark. Som det her formuleres i notatet:

"Den nu sammenbrudte bestand skal reetableres, dvs. der skal genskabes et kerneområde med tilstrækkelig stor tæthed af par til, at ungfugle kan finde mager på egnede ynglelokaliteter. Ud fra foreliggende oplysninger, vurderes udsætning af translokerede fugle som en nødvendighed for at dette skal lykkes".

Her er det så, at der opstår uenighed i Vildtforvaltningsrådet også om kirkeuglen, for DOF er modstander af translokation, altså forflyttelse af kirkeugler til Danmark fx fra Tyskland.

"Det bunder i vores natursyn. Vi mener kun, at man skal indfange, opfostre og udsætte fugle af globalt truede arter, og det er kirkeuglen slet ikke, siger Egon Østergaard.

I foreningens officielle natursyn er det formuleret således:

"Fugle kommer af sig selv, hvis levesteder og livsbetingelser er til stede. DOF støtter således kun reintroduktionsprojekter i

særlige tilfælde, hvor en art er internationalt truet, og hvor den kan introduceres til oprindelige levesteder og uden yderligere hjælp kan etablere levedygtige bestande". Kirkeuglen er en vidt udbredt art. Den findes i både Mellem-og Sydeuropa samt i Nordafrika og i et bredt bælte gennem Asien til Stillehavskysten, og mange steder er den forholdsvis almindelig.

DOF i mindretal

"Vi bakker meget gerne op om et nyt forsøg med adaptiv bestandsgenopretning af kirkeuglen i Danmark med forskere fra Aarhus Universitet for bordenden. Men vi mener, at man skal koncentrere sig om at gennemføre reelle landskabsforbedringer og ændret landbrugsdrift omkring de ejendomme, hvor kirkeuglen stadig findes", siger Egon Østergaard.

I årene 2009-2014 gennemførtes projektet "Hjælp Kirkeuglen" som et grønt partnerskab med deltagelse af kommunerne i artens kerneområde i Himmerland, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Naturfredningsforening og Landboforeningen Agri Nord. Projektet fik bevilget 2,1 mio. kroner fra Miljøministeriet for at stabilisere bestanden, blandt andet ved at fodre kirkeuglerne med daggamle kyl-

linger i yngletiden, hvor de mangler føde. Projektet fortsatte helt frem til 2017, hvor pengene var brugt.

”Men det lykkedes ikke at bremse tilbagegangen, og der skete reelt ingen ændringer i landbrugsdriften til gavn for kirkeuglen. Et nyt projekt bør starte med at finansiere og gennemføre de forandringer omkring kirkeuglens ynglepladser, som ikke skete sidste gang. Det drejer sig i alt om ganske få kvadratkilometer, så det burde være muligt. Det handler om at bringe regnorme, insekter og andre smådyr tilbage på markerne. Så lad os redde de kirkeugler, vi har, i stedet for at indføre fugle fra udlandet”, siger DOF’s formand.

Men han er foreløbig i mindretal i Vildtforvaltningsrådet. Alle syv organisationer i rådet går ind for levestedsforandringer som et redskab til at genoprette bestanden af kirkeugler. De syv organisationer er Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Jægerforbund, Landbrug & Fødevarer, Dyrenes Beskyttelse, Friluftsrådet og Dansk Skovforening.

Flere organisationer er positive over for translokation af kirkeugler under forudsætning af, at man følger de kriterier for udsætning, som er besluttet i den internationale naturbeskyttelsesorganisation IUCN. Kun DOF er lodret imod.

Ud over at DOF principielt er imod udsætninger, så peger Egon Østergaard også på, at IUCN er meget klare i deres retningslinjer: There should generally be strong evidence that the threat(s) that caused any previous extinction have been correctly identified and removed or sufficiently reduced.

(Der bør generelt være stærke tegn på, at truslerne, der forårsagede en tidligere udryddelse, er korrekt identificeret og fjernet eller tilstrækkeligt reduceret.)

Vildtforvaltningsrådet tager sagen op igen ved mødet i september, og inden da vil rådet kontakte forskerne fra Institut for Bioscience, Aarhus Universitet for at få afklaret om de vurderer, at genopretning af bestanden kan ske uden translokation.

Det tidligere projekt ”Hjælp Kirkeuglen” forsøgte blandt andet at hjælpe ugleerne ved at fodre dem med daggamle kyllinger i yngletiden. Men det har altså ikke stoppet tilbagegangen.

MÅLRETTET FUGLEFREMGANG

med EU-støtte

Fugleværnsfonden skal sammen med ni andre partnere over de næste syv år gennemføre et storstilet EU BETTER BIRDLIFE-projekt med det mål at skabe fremgang for kystfugle i den Vestlige Østersø. Fugleværnsfondens delprojekt foregår i reservatet Tryggelev Nor og har meget konkrete mål: Fonden skal for eksempel levere et plus på 40 par klyder og et par mosehornugler.

Stenrev, yngleøer og græssede strandenge er en del af de tiltag, der indgår i de kommende syv års indsats for kystfugle i den Vestlige Østersø. Projektet skal både forbedre eksisterende

levesteder og skabe nye. Ambitionen er at forbedre så mange af fuglenes levesteder som muligt - både ynglesteder, rasteområder og hvor fuglene søger føde. Projektet omfatter både indsats på land og indsats til havs. I løbet af de syv år, projektet varer, vil projektet stå bag en række formidlingsindsatser, særligt med fokus på børn og unge.

Fond med stor erfaring

De 14 arter af kystfugle, som projektet er målrettet, er alle omfattet af en særlig

beskyttelse på EU's Fuglebeskyttelsesdirektiv. Projektet gennemføres som 22 delprojekter i 11 områder i den vestligste del af Østersøen fra Møn over Langeland til Slesvig-Holsten og op igennem og langs Lillebælt. Alle områder indgår i det europæiske Natura 2000-netværk. Projektet vil derfor også medvirke til at udbrede kendskabet til det europæiske Natura 2000-netværk.

Martin Iversen, formand for Fugleværnsfonden, glæder sig over, at projektet nu har fået bevilling fra EU:

*Klyde med unger.
Foto: Erik Biering*

Mosehornugle.
Foto: Albert
Steen-Hansen

"I Fugleværnsfonden har vi sammen med de andre ni partnere arbejdet længe på dette, og vi glæder os til at komme i gang med vores nu sytten EU LIFE-projekt, som i den grad vil forbedre forholdene for nogle af Danmarks mest sårbare fuglearter. Denne gang gælder det hav-, fjord- og dværgterne, brushane, klyde og mosehornugle i vores sydlangelandske naturreservat, hvor en stor del af projektet skal udføres. Vi har efterhånden mange års

erfaring med naturforvaltning for fugle, og ser frem til at være med til at skabe forbedringer for nor, strandenge, rørskove og overdrev, som er de gældende naturtyper her", siger Martin Iversen.

Konkrete mål for syv arter

Fugleværnsfondens delprojekt i Tryggelev Nor-området har et budget på ca. 7 mio. kroner, heraf 60 pct. i EU-støtte, ca. 2,25 mio. fra Fugleværnsfonden selv og så en andel på godt en halv million kroner fra 15. Juni Fondens og A.P. Møller Fondens medfinansiering. Det er biolog Søren Ring fra Fugleværnsfonden, som leder delprojektet: "Vi skal skabe bedre yngle- og fourageringsområder for målarterne. Blandt andet ved at skabe nye yngleøer, forbedret vandstand og flere våde enge. Desuden skal vi regulere prædatorer og fjerne invasive arter", fortæller Søren Ring.

Delprojektet indeholder meget konkrete mål for de arter, der skal leveres på: Splitterne: + 2 par, havterne + 10 par, fjordterne + 20 par, dværgterne + 3 par, brushane + 1 par, klyde + 40 par, mosehornugle: + 1 par. Alle som ynglepar.

hrc/Fugleværnsfonden

FAKTA om hele projektet:

Projektets opstart: 1. september 2018

Områder: 22 delprojektområder fra Odense Fjord, Nordfyn, rundt i gennem og langs Lillebælt, Flensborg Fjord, vestlige Østersø inkl. Schleswig-Holstein, Langeland (Tryggelev) og Sydsjælland.

Naturtyper: Stenrev og kystfugle lokaliteter, overvejende strandenge, nor og kystnære vådområder. I alt 10 naturtyper bliver forbedret, genskabt eller udvidet.

Fugleværnsfondens projektareal: 170 hektar i naturreservatet Tryggelev Nor (inkl. Nørreballe og Salme Nor).

Finansiering:

- Samlet budget – 62 millioner kroner (hvoraf Fugleværnsfondens udgør ca. 7 mio. kr.)
- EU LIFE – 38 millioner kroner
- 15. Juni Fonden – 3,5 millioner kroner
- A.P. Møller Fonden – 1,5 millioner kroner
- Partnerne – 19 millioner kroner

Projektets partnere:

Middelfart Kommune (projektleder), Fugleværnsfonden, Kerteminde Kommune, Kolding Kommune, Kystdirektoratet, Naturstyrelsen, Nordfyns Kommune, Stiftung Naturschutz Schleswig-Holstein, Syddansk Universitet, Sønderborg Kommune

Kystfugle, som projektet er målrettet (Y-yngefugl, T-trækfugl):

Fjordterne (Y), havterne (Y), splitterne (Y), dværgterne (Y), klyde (Y), brushane (Y), plettet rørvagtel (Y), engsnarre (Y), engryle (Y), mosehornugle (Y), ederfugl (T), bjergand (T), toppet skallesluger (T), hjejle (T)

En arv til Dansk Ornitologisk Forening
**ER EN GAVE FRA ÉT LIV
TIL ET ANDET**

Ved at betænke DOF i dit testamente er du — selv efter din levetid — med til at hjælpe vores truede ynglefugle & sårbare natur.

**I LØBET AF DE SIDSTE 50 ÅR
ER FIRE UD AF FEM VIBER
FORSVUNDET FRA DANMARK**

— DET SKAL VI RETTE OP PÅ!

Hvis du ønsker at donere en del af din arv til fuglene & DOF, kan du gratis oprette dit testamente hos vores advokat, Nils-Erik Norsker, som er klar til at hjælpe dig.

**77 40 10 20
NEN@NJORDLAW.COM
WWW.DOF.DK/ARV**

Mission MADANE

AF HELGE RØJLE CHRISTENSEN

Michael Fink og Timme Nyegaard fra DOF deltog i foråret 2018 i en ekspedition til Madane bjergskoven i Nepal. Missionen gik ud på at dokumentere områdets rige fugleliv for at sikre en bedre beskyttelse af de truede bjergskove.

V i er i 2500 meters højde i Madane Protected Forest i Nepal. En gruppe feltornitologer fra BirdLife Nepal bevæger sig langsomt gennem skoven, mens de registrerer sang og kald fra de mange fuglearter, som gemmer sig i den tætte bevoksning. Med i gruppen er to danskere, Timme Nyegaard og Michael Fink fra Dansk Ornitologisk Forening. Bagest går en ældre opsynsmand med en lang vandrestok. Han følger med uden at gøre meget væsen af sig. Men snart skal han få en hovedrolle. DOF er allerede engageret i Nepal i et samarbejde med den lokale partner Bird Conservation Nepal i området Resunga lidt længere nede i Himalayas fodbjerge. Nu har BirdLife Nepal så foreslået, at projektet udvides til Madane Protected Forest –

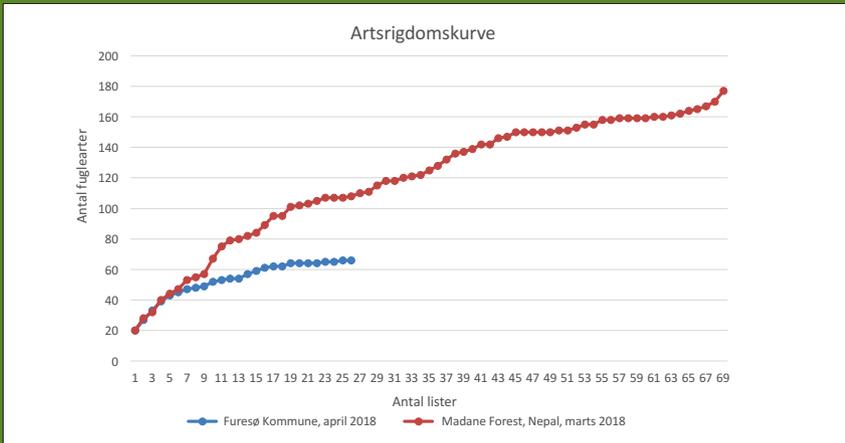

Nepallarmdrossel, en af de globalt truede arter i området. Foto: Jyotendra Jyu Thakari.

Fra mødet med de ulovlige gæster. Det er den ældre opsynsmand som nr. 4 fra højre med tørklæde og vandrestok. Foto: Michael Fink.

McKinnon metoden

På missionen i Nepal brugte BirdLife Nepal en metode, som var ny for Timme Nyegaard og Michael Fink, men viste sig at være et godt redskab til at måle biodiversiteten, altså artsrigdommen af fugle i skovene.

McKinnons metode til optælling af artsrigdom går ud på, at man i felten oplister de registrerede arter, indtil man når 20 arter. Så starter man på en ny liste, hvor man også registrerer 20 arter – og så fremdeles, jo flere lister, jo bedre.

På den baggrund kan der udarbejdes en artsrigdomskurve med punkter, hvor man starter med 20 arter og så ved hvert punkt tilføjer de arter, som er nye i forhold til de tidligere lister.

I områder med mange arter som Madane i Nepal vil der hele tiden være nye arter blandt de 20 på listen. Kurven bliver altså ved med at stige, mens kurven i områder med færre arter som Danmark hurtigt vil flade ud, fordi der ikke kommer så mange nye arter til blandt de 20 arter på listerne.

Timme Nyegaard har lavet ovenstående artsrigdomskurve ud fra tællingerne i Madane i Nepal og brugt samme metode ved tællinger i Furesø Kommune i Nordsjælland for at illustrere forskellen.

for nok er der stadig fin skov på de spredte bjergtoppe, men så beskyttet – protected – er stedet nu heller ikke.

Der er et voldsomt pres på skovene, fordi befolkningstallet fortsat vokser i området. Flere mennesker med flere husdyr øger behovet for at hente foder i skovene. I de stejle bække ligger kilometerlange vandslanger, som leder vandet ned i dalene til drikkevand og kunstvanding, men det udtørre skovene. Bedre bliver det ikke af, at den nepalesiske regering har iværksat omfattende vejbyggerier på bjergsiderne, som letter adgangen til området ud over at ødelægge skoven på skråningerne.

Ulovlige gæster i skoven

Den gamle opsynsmand begynder at røre på sig. Mellem kaldene fra drosler og karmindompapper kan de nu høre den karakteristiske lyd af grene og blade, som hakkes af træerne med skarpe seglknive. "Det er tilladt at hente foder til dyrene i skoven. Især en bestemt art egetræer bruges som foder til vandbøflerne nede i dalene", fortæller Timme Nyegaard. "Men myndighederne forsøger at kontrollere høsten, og det indebærer blandt

Intakte skove i Madane-bjergene.
Foto: Michael Fink.

Store bundter foder fra skovene bæres ned til vandbøflerne i dalene. Foto: Michael Fink.

Kilometerlange vandslanger fører ned til landsbyerne – og udtør- rer bækkene i skoven. Foto: Michael Fink.

andet, at hver landsby har hver sit område i bjergene, hvor høsten er reguleret efter forskellige systemer". Det viser sig så, at de høstende nepalesere er trængt ind i en dal, hvor de ikke må hente foder. Og så bliver der for alvor liv i opsynsmanden og ikke mindst hans vandrestok.

Skovrydning og vejbyggeri breder sig i området. Foto: Timme Nyegaard.

Holdet fra BirdLife Nepal og DOF – med de høje sneklædte tinder i Himalaya i det fjerne. Foto: BirdLife Nepal.

"Det var ret imponerende, som de fik skæld ud. Vi stod faktisk i baggrunden og blev lidt nervøse, for opsynsmanden havde kun sin vandrestok, og et par af de unge nepalesere fra den anden dal var udstyret med store segl, som sagtens kunne bruges

som våben. De var klart bedre bevæbnede end os", som Michael Fink udtrykker det. Heldigvis er nepalesere generelt et fredeligt folk, og opsynsmanden havde åbenbart både autoritet og vandrestok nok til, at de indtrængende foderhøstere fik konfiskeret deres udstyr. Til gengæld fik de lov til at beholde deres høst – indtil videre...

For mange vandbøfler

Flere mennesker betyder flere husdyr. Og selvom de fleste nok forbinder Himalaya og Nepal med yakokser – så er det en helt anden okse, vandbøflen, som fodres med de skarpe blade fra egetræerne i Madane Protected Forest. "Bestanden af vandbøfler nede i dalene er vokset kraftigt. Derfor stiger behovet for at hente foder oppe i bjergene. Det er ikke bæredygtigt, og det ved de godt selv i Nepal. Derfor er der nu planer om at lave kvoter for hvor mange vandbøfler, man må have i de enkelte landsbyer, så presset på skovene mindskes", fortæller Michael Fink. Nepal er et stort turistland, især på grund af de høje bjerge i Himalaya. Flere nationalparker med tigre og næsehorn i lavlandet

Timme Nyegaard kigger ud fra indkvarteringen. Foto: Michael Fink.

trækker også naturturister til fra hele verden. Men i området ved Madane kommer der til gengæld ingen. "Vi så ikke en eneste turist i de 10-12 dage, vi arbejdede i området, og folk var ikke vant til at møde europæere som os. Men overalt var det søde og rare og smilende mennesker på trods af deres hårde og fattige liv", siger Timme Nyegaard

Tre arter fra rødlisten

Ni dage i felten blev det til fra tidlig morgen til sen eftermiddag. 184 fuglearter blev registreret, ikke mindst takket være de dygtige feltornitologer fra BirdLife Nepal, som kender arternes sang og kald. I alt er der dermed på to ekspeditioner konstateret 202 fuglearter i Madanebjergene. "Det er altid svært at finde fugle i en tæt skov, selvom skoven som her ser noget styret ud på grund af den omfattende hugst. Men jeg havde troet, at det ville være lettere i det stejle terræn, hvor man bedre kan komme op i højde med trækrønerne på de modsatte skråninger. Men nej, det var lige så svært som i al anden eksotisk skov, der er notorisk kendt for at være langt sværere end dansk bøgeskov. Så det var

Ultramarin fluesnapper. Foto: Jyotendra Jyu Thakari.

Jyotendra Jyu Thakari låner kikkerten ud.

Michael Fink viser arter i felthåndbogen for lokale besøgende. Foto: Timme Nyegaard.

fint, at det alligevel lykkedes at finde de vigtigste arter”, konstaterer Michael Fink. Topfasan (Cheer Pheasant), Nepalskæltimalie (Nepal Wren-Babbler) og Nepallarmdrossel (Spiny Babbler) er alle tre globalt truede arter med en begrænset udbredelse på under 50.000 kvadratkilometer. Danmarks areal er som bekendt knap 43.000 kvadratkilometer. Det vil sige, at hver af de tre arters samlede udbredelse på kloden er et areal på størrelse med eller mindre end Danmark. Men det er netop i Nepal, at de findes, og de blev alle tre fundet under ekspeditionen i Madane, selvom fasanen kun lever på nærmest lodrette, utilgængelige bjergsider.

”Vores fund af de tre rødlistede fuglearter retfærdiggør uden tvivl, at Madane udpeges som IBA, Important Bird Area (vigtigt fugleområde). Dermed er vejen banet for en bedre beskyttelse af bjergskovene”, vurderer Timme Nyegaard.

”Desuden fandt vi yderligere to rødlistede arter og 66 såkaldte biom-specialister, arter som kun findes i en enkelt økosystemtype, i dette tilfælde særligt tempereret og subtropisk skov i Himalaya. Forekomst af disse anvendes også til udpegnings af IBA’er”.

Fløjet ned af lammegrib

Det sker på en alvorlig baggrund, men selvfølgelig er det også en kæmpe oplevelse for en fuglenørd at efterforske eksotiske arter i en nepalesisk bjergskov.

”Det er svært at pege på den største oplevelse. Der var en lammegrib, som nær havde ramt mig, da vi rundede hinanden ved et klippehjørne. Men jeg tror nok, jeg vil nævne en anderledes lille fugl som det største. En lille jordlevende og farverig kastanjehovedet tesia, som ellers er meget svær at få øje på, kommer ud i en solstråle ved et vandløb og udfører en lille dans for os. Da følte vi os meget heldige”, siger Timme.

”Jamen, der er jo så meget, jeg er nærmest overmandet af indtryk”, siger Michael. ”Når det gælder fuglene, så er der alle de flotte rødstjerner og blåstjerner, phylloscopus-løvsangere af forskellige arter og diverse karmindompapper, som trækker fra den ene rhododendronbusk til den anden mod de højere bjerge”.

Men lad os lige vende tilbage til historien om, hvad der skete med de ulovlige foderhøstere fra den anden dal?

Jo, de fik altså i første omgang lov til at gå hjemad med det høstede foder, mens

deres udstyr blev konfiskeret. Men læn- gere nede af bjerget mødte de så et andet hold fra BirdLife-ekspeditionen. Og så fik de også konfiskeret foderet...

Kastanjehovedet tesia. Foto: Jyotendra Jyu Thakari.

GLENTEN

fortsætter fremgangen

Røde glenter i luftleg.
Foto: Helge Sørensen

AF CHARLOTTE M. MOSHØJ

Den røde glente fortsætter sin glædelige genkomst i Danmark. Fremgangen i år er på 21 procent, og glenten er registreret i hele 624 kvadrater under Atlas III-projektet.

Den røde Glente er med sin lange kløftede hale, de lange vinger og den rustrøde farve, en smuk og iøjnefaldende rovfugl, der også er kendt som "naturens skraldemand". Nu er den røde glente på vej frem, også i områder af landet, hvor den ikke tidligere har været registreret. Ved den årlige optælling foretaget af DOF i januar 2018, blev der registreret 371 røde glenter, en stigning på 21 % i forhold til året før.

Yngler i alle landsdele

Rød glente var tidligere en almindelig dansk ynglefugl, men blev som andre af vore rovfugle bekæmpet fra midten af 1800-tallet, og som følge af jagt, forgiftning og menneskelig forstyrrelse, var den 100 år senere udryddet fra landet som ynglefugl. Genindvandringen fandt først sted i 1970'erne fra de voksende svenske og tyske bestande, og med baggrund i helårsfredningen af alle danske rovfugle i 1967, kunne glenten nu se en

lysere fremtid i møde. I dag findes den røde glente i alle landsdele, som ynglefugl dog hyppigst i det østlige Jylland. Den røde glente ankommer til Danmark i marts og trækker i september igen til vinterkvarterene i Frankrig og Spanien. De milde vintre har dog medført flere overvintrende glenter, idet de voksne fugle da bliver i landet, hvor de kan ses i flokke om aftenen på vej til fælles overnatningspladser.

Den røde glente har en begrænset geografisk udbredelse, idet hele dens yngleområde er inden for Europa. Kerneområdet er i Tyskland, Frankrig og Spanien, imens Danmark, Sverige og Skotland udgør nordgrænsen for artens udbredelse. Mens arten er på vej frem i Nordeuropa, er den fortsat i tilbagegang i Tyskland, Frankrig og Spanien, bl.a. som følge af direkte forfølgelse på overvintringspladserne i Spanien, hvor den anskues især af jægerne, som en konkurrent til kaninjagten, der udøves der.

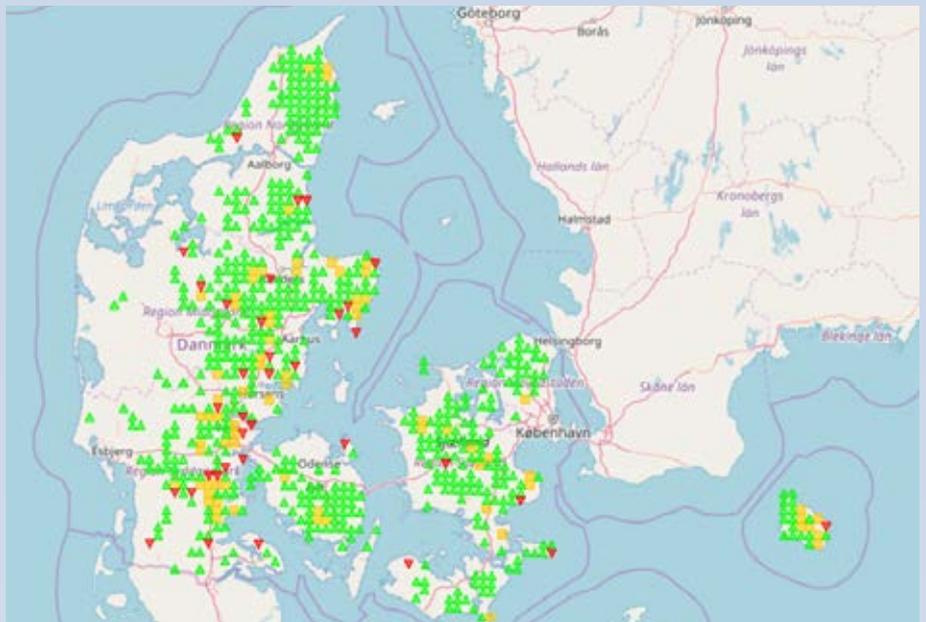
Foretrækker løvskov

I Danmark synes der at være et vist sammenfald mellem områder, hvor der er glenter, og løvskov. En rapport fra DOF i 2014, der omhandlede rød glentes ynglehabitat og udbredelse i Danmark, slog fast at både løv-, og blandskov men også agerland er vigtig for glenten. Dette kan tænkes at være et resultat af især dens fødevalg. Glentens diæt domineres af små pattedyr som hareunger, pindsvin, rotter og mus, men også fugleunger, krager og måger og padder indgår i dens diæt. Større byttedyr indtages udelukkende som ådsler/slagteaffald. Før i tiden var slagteaffald og selvdøde dyr på landbrugets møddinger en større del af diæten. Denne praksis er dog ikke længere lovlig i DK, men ådsler findes fortsat grundet de mange dyr og fugle, der dræbes i trafikken, eller slås ihjel i forbindelse med skårlægning eller høst af marker. Da glenten oftest fouragerer inde for en radius af 3-5 km fra reden, er det væsentligt at løv og blandskov, hvor rede

bygningen sker, er tæt på det lysåbne landskab/agerland, hvor den kan søge føde. Når den røde glente er på jagt efter bytte eller ådsler, afsøger den først landskabet i lav højde og stopper op, når relevante fødeemner dukker op. Den kan også spotte et bytte under kredsflugt i stor højde. Det er påvist, at en rød glente kan bære op til 500 gram bytte over større afstande.

Atlas III viser fremgangen

At glenterne er på vej frem, men fortsat har visse foretrukne habitatområder, ses også af de foreløbige resultater fra Atlas III. På kortet viser de grønne pile de kvadrater, hvor glenter er fundet i Atlas III, men ikke i Atlas II undersøgelsen for 20 år siden. Røde pile er der, hvor den var fundet under Atlas II, men ikke nu, og gul angiver områder, hvor den er fundet i begge undersøgelser. Udbredelsen stemmer overens med dels en stigende indvandring af fugle fra Sverige, hvor populationen også er opadgående, og dels med at populationsudbredelsen

Ændring fra Atlas II til Atlas III. Observationer af rød glente i kvadrater i hele landet. De grønne trekantede er kvadrater, hvor rød glente kun forekommer i Atlas III (2014-17), mens de røde er kvadrater, hvor den kun er fundet under Atlas II (1993-1996). De gule trekantede er kvadrater, hvor der forekommer observationer af rød glente i begge perioder.

Unge glenter på reden. Foto: Per Ekberg Pedersen.

Mere luftleg.
Foto: Helge Sørensen.

først og fremmest sker i de områder, hvor det optimale habitatudbud er til stede. Således er den jyske vestkyst fortsat ikke det foretrukne habitat for den røde glente. At glenten gerne undgår bebyggede områder, kan også ses af udbredelseskortet, og de "bare pletter" rundt om større byer. Fordelingen af observationerne fra Atlas undersøgelsen i sikre, sandsynlige og mulige observationer indikerer, at mange observationer af rød glente sker under overflyvning, hvorved der kan være tale om fouragerende glenter fra andre kvadrater,

og derfor kun kan kategoriseres som mulig tilstedeværende/ynglende i kvadratet. Ved hjælp af punkttællings undersøgelsen har frivillige fugletællere i DOF endvidere også holdt øje med artens bestandsindeks, hvor en kraftig stigning i indeks og en general opadgående trend, også peger i retning af en større bestand af glenter i DK (se side 17).

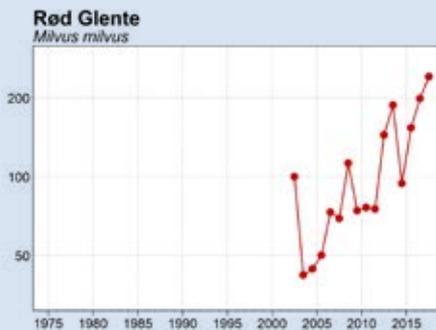
Nok føde og ro giver succes

De danske glenter ankommer fra overvintringsområderne fra midten af februar, og reden anlægges fra sidst i marts. I denne periode ses parret ofte sammen i en radius af 5 til 10 km fra reden. Glenterne danner par for livet. Almindeligvis er glenten mellem 2-4 år, når den yngler første gang, men i England har en undersøgelse af mærkede glenter påvist individer, der yngler med succes ved 1 års alderen. Som rede træ vælger glenten som oftest et ældre højstammet bøgetræ, herudover benyttes eg, skovfyr og i mindre grad forskellige arter gran, samt ask og rød-el. Placeringen er oftest tæt på skovbrynet. Af de 29 registrerede reder i en dansk undersøgelse fra 2001-02 var 50% placeret i bøg, og 83%

beliggende inden for en afstand af 100 m fra skovbrynet. Selve reden kan variere meget i størrelse, men glentereder er normalt lette at kende, da arten har for vane at "pynte" sin rede med affald. Derudover bygger den gerne sin rede oven på gamle krage- eller musvågereder. Midt i april lægges 2-4 æg, der udruges på ca. 30 dage. Ungerne er flyvefærdige efter 60 dage og forlader reden 70 dage gamle i følgeskab med forældrefuglene. 2-3 uger senere er ungerne selvstændige. Danske ringmærkningsfund har vist, at unger ofte yngler i samme lokale område, som de stammer fra, hvilket stemmer overens med artens tendens til at yngle i "kernebestande" med overlappende fourageringsområde. Som ungfugl kan glenten tilbagelægge store afstande, indtil de som kønsmodne individer søger tilbage til fødeområdet. Ynglesuccesen har vist sig at afhænge af fødetilgang, det enkelte glentepars yngle-erfaring, og graden af forstyrrelser. Et tidligere dansk studie har således vist, at glentepar med rede placering tæt på en motorvej (med let adgang til trafikdræbte dyr) eller søer (fisk) havde en højere yngle-

Fakta:

I 2016 var der over 50.000 glenter i Europa. Dette er en fordobling i forhold til opgørelsen i 2004, hvor den samlede bestand blev bedømt til mellem 18.000 og 24.000 par. Globalt set er arten dog fortsat truet, trods dens fremgang i flere nordeuropæiske lande.

Ynglefugleindeks for Rød Glente fra punkt-tællingerne 1975-2017. Indeks er sat til 100 i startåret. Indeks kan desuden ses på www.dof.dk/punktindeks.

succes end de øvrige undersøgte glentepar.

Større forståelse for glenten

Med jagt fredningen af rovfugle i 1967 var en lang historik om forfølgelse af den smukke rovfugl med den kløftede hale endelig slut. Jagt af rød glente kan findes beskrevet helt tilbage fra kongemosekulturen i jægerstenalderen, nærmere bestemt ca. 6.400 -5.400 f.kr, hvor glentejagt foregik med bue og pil. Udover jagt fredning har mindsket brug af miljø- og sprøjtegifte også haft en positiv indvirkning på bestanden. Den røde glente er optaget på IUCNs (International Union

for the Conservation of Nature) globale rødliste over truede arter, og Danmark har fået pålagt af EU at gøre en særlig indsats for arten, hvilket førte til en handlingsplan for glenten udarbejdet i et samarbejde mellem DOF, den daværende Skov- og Naturstyrelse og amterne, Zoologisk Museum og Statens Naturhistoriske Museum i 2005. Med afsæt i forvaltningsplanen er der udarbejdet informationsmateriale og artikler, der har skabt større forståelse for glentens rolle i naturen, så skovejere, landmænd og jægere nu er langt mere positive over for glenten end for 20 år siden. Øget udbygning af vejnettet med mere påkørt vildt til følge kan være en anden indirekte årsag til artens fremgang, mens klimaforandringerne har medvirket til dens øgede overvintring her i landet. Glenten har dog fortsat brug for en indsats, hvis dens spredning til resten af landet skal realiseres. Glenten har nemlig brug for både de mindre skovremiser med gamle træer, der findes spredt i landet også på private jorde og forvaltes som paragraf 3 områder og/eller under Natura 2000. Derfor kan den aktuelle revision af Natura 2000 områder, hvor store arealer tages ud af beskyttelse, få negativ betydning for arten. Ligeledes er fortsat prioritering af bevarelse og genoprettelse af gammel skov og biodiversitetsskov af

betydning for den røde glente. Fortsat mindsket brug af muse og rottegift, der spredes opad i fødekæden til rovfugle som glenten, og mindsket forstyrrelse omkring redepladserne er et område, hvor alle kan gøre en indsats for at bevare og støtte den fortsatte fremgang for den smukke røde glente, her i landet, og for den samlede population, i resten af Europa.

Charlotte M. Moshøjer biolog i DOF og videnskabelig leder af Atlas III-projektet.

KORT NYT

GODT ÅR FOR VANDREFALKE, KONGEØRNE OG SKESTORKE

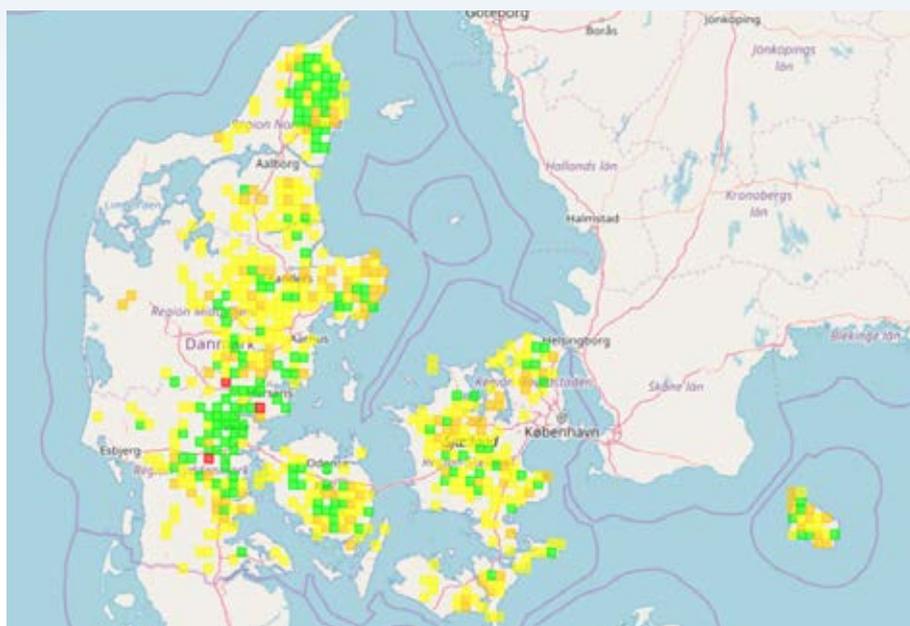
For første gang i nyere tid yngler verdens hurtigste fugl, vandrefalken, nord for Limfjorden. Meget passende har den slået sig ned på Nordjyllandsværket, hvor to unger er kommet på vingerne. I år er der i Danmark 23 lokaliteter med vandrefalkepar. 12 af parrene har ynglet.

Det er første gang i nyere tid, at vandrefalken yngler så nordligt i Danmark. Efter at have været forsvundet som dansk ynglefugl i næsten tre årtier, vendte vandrefalken i 2001 tilbage og fik æg og unger på Møns Klint.

Med afsæt fra Møn er den danske bestand siden vokset til flere end en snes ynglepar. Og i år er Nordjylland altså kommet med som ny landsdel for ynglende vandrefalke, der går for at være verdens hurtigste dyr. Engang blev en vandrefalk målt til at styrtdykke med 389 kilometer i timen.

Nordjylland er også hjemsted for hele den danske bestand af kongeørne, som i år slår rekord med fem par, der har gjort yngleforsøg.

Også skestorken har haft et godt år i Danmark. I 2017 døde mange danske skestorkeunger af kulde efter regn og rusk, og i Vadehavet blev en hel koloni oversvømmet af højvande, så æg skyllede væk, mens unger druknede. Men i 2018 ynglesæsonen har vejret som bekendt været varmt og venligt, og antallet af danske skestorkepar sætter rekord med mindst 383 ynglepar fordelt på syv kolonier i Limfjorden, Ringkøbing Fjord og Vadehavet.

Atlas III observationer. Observationer i Atlas kvadrater, Atlas III, klassificeret som mulig (gul) sandsynlig (orange), og sikker (grøn). De røde kvadrater angiver, hvor arten er eftersøgt, men ikke fundet.

Danmarks
største
kikkertbutik

SWAROVSKI ATX INTERIOR

Verdensklasse optiksæt til feinschmeckeren. Med ATX Interior har Swarovski Optik arbejdet med det i forvejen sublime ATX serie (85mm) og tilføjet en sund portion elegance og lækkerhed sjældent set i optisk udstyr.

Det betyder bl.a. ATX Interior leveres med et yderst eksklusivt håndbygget træstativ i mørk finish.

Det mørke ATX teleskop matcher fint det luksuriøse stativ og gør sig fantastisk i alle miljøer, uanset om det er i det nyopførte hus eller i felten i hård vind.

—
Pris kr. 34.600,-

Medlemspris kr. 32.870,-

Trækkende musvåger og en
enkelt rød glente.
Foto: Helge Sørensen.

Nu skal der
kigges på

TRÆKFLUGLE

AF CARL JOHAN CORNELIUSSEN

Selv om det er sommer i august, så er efterårstrækket allerede i fuld gang for især vadefuglene, og alle de andre følger med i de kommende måneder. Her er en guide også for dem, som ikke er så øvede.

Endelig kommer der rigtigt gang i tingene. Nu kommer en af de fede sæsoner på året. Det kan lyde mærkeligt, når sommeren går på hæld, og mange sikkert gerne vil have mere

Trækkende lysbugede knortegæs. Foto: John Larsen.

varme og ferie i stedet for at se uldsweatre og lange bukser i horisonten. Men for fuglefolket er der en højsæson i gang. Efterårstrækket står nemlig for døren, og for vadefuglenes vedkommende er det allerede i fuld gang.

August, september og oktober er ligesom marts, april og maj om foråret nogle måneder med mulighed for både ekstraordinære oplevelser med sjældenheder i krattet og herlige dage med en himmel fyldt med sværme af almindelige fugle, som bare er betagende at stå og kigge på. Alene eller med en flok andre birdere på et træksted.

Selv om det kan virke uoverskueligt, når man hører birdere tale om, at op mod 500 millio-

ner fugle skal passere på deres vej mod syd, så er der faktisk lidt system i det hele.

Syd- og vestvendt

Selvfølgelig kan man være heldig at opleve trækfugle og sjældenheder på steder, der ikke lige optræder som optimale til efterårstræk, men skal man øge chancerne, så er det i efteråret bedst at opholde sig ved syd- og vestvendte odder og kyster. Dog er der to gode steder, som er østvendte. Hvis man skal følge fuglene gennem Danmark, så kan man for eksempel begynde på Stevns og ved Feddet på det østlige Sjælland. Her kommer fuglene i land, efter at de har forladt sydspidsen af Sverige, nemlig Falsterbo.

Man kan faktisk stå på Stevns og se lige over på Falsterbo, som er et af Europas bedste efterårsstræksteder.

Når fuglene er gået i land ved Stevns og måske fortsat ned forbi Feddet ved Præstø, så fortsætter de over Sjælland og sydvest over.

Nogle når til Gedser og Hyllekrog på Falster og Lolland. Mange havfugle passerer her, fordi de flyver langs kysten.

Jyllands bedste sted

En del fugle trækker videre over Sjælland og flyver ud fra Stignæs og over til Langeland, hvor de flyver mod syd og forlader øen ved Keldsnor på sydspidsen.

Trækkende strandkader. Foto: Poul Holm Pedersen.

Skal man se på trækket i Jylland, så er det optimale sted Blåvandshuk, hvor vadefugletrækket lige for tiden buldrer ned over området, men helt hen på det sene efterår er det også et fantastisk sted for efterårstræk. I uge 42 har der ligefrem i årevis været arrangeret Felttræf med besøg af mange birdere.

Vadefugle, småfugle, rovfugle

Men det er jo ikke altid til at vide, hvad der lige er mest chance for at se. Og så er der alligevel mulighed for at planlægge lidt. Fuglene passerer nemlig ikke alle sammen på samme tid.

I august er det vadefuglene, der topper med de voksne fugle først og siden med

ungfuglene. Ligesådan er der godt gang i Afrikatrækkerne. Stille begynder rovfuglene at komme.

September er en meget stor træk måned. Nu er der gang i rovfuglene. Småfuglene begynder også i mange tusindvis, og så småt kan også tranerne begynde at komme. Duerne kommer også ind over i store flokke. Med oktober bliver det tid til mange gæs og svaner og sjældne småfugle. Ligesådan kan man efter en kold klar nat opleve fantastiske skruer af musvåger.

Og så er der ikke noget så drømmende som at stå en oktober aften og høre trækkende gæs kalde på hinanden oppe i mørket.

Nemt at komme til

En fordel ved mange af trækstederne i Danmark og Falsterbo i Skåne er, at de er forholdsvis nemme at komme til. Man kan køre næsten helt ud til dem, og der er godt udsyn og ofte et fugletårn. Ved Falsterbo går der faktisk offentlig transport fra Malmø, så man kun skal gå en kort tur ud til fyret. Og står man og er i tvivl om noget, så spørg bare de garvede birdere. De fleste er søde til at svare og hjælpe lidt. Så er der vel kun et at sige: Pak kikkert, kaffe og kanelgifler og tag ud og oplev et af naturens undere.

Carl Johan Corneliussen er feltornitolog og aktiv i DOF Vestsjælland

Falsterbo

Et enkelt sted uden for landets grænser skal lige nævnes. Falsterbo på sydvestspidsen af Skåne i Sverige er simpelthen et fantastisk sted for efterårstræk. Man kan parkere langs vejen ud til golfbanen før fyret. Man begynder ved fyret og Nabben om morgenen og ved middagstid kører eller går man ind til Ljungen, som er lyngheden, man passerer på vej til Falsterbo. På det tidspunkt kommer rovfuglene og stiger til vejrs på de termiske vinde. Der går bus fra Malmø centralstation til Falsterbo. Man ser enorme antal fugle trække ud. Kæmpe skruer af rovfugle og tusindvis af småfugle og duer.

Stevns

På Stevns er det især ved Mandehoved godt at stå. Stedet er godt for trækket fra Falsterbo. Der er et fugletårn, og der ses rigtigt mange arter. Sidste år blev der blandt andet set tusinder af gæs, en del lærkefalke, fiskeørne, dværgfalke, våger, høge, glenter, lommer og mange andre.

Feddet ved Præsto

Stedet er godt til havfugle og generelt efterårstræk. Sidste år blev der blandt andet set dværgterne, dværgmåge, mange andearter, lommer, tusindvis af ringduer og arter som rødstrubet piber og stor korsnæb.

Gedser

Gedser Odde, hvor der også er en fuglestation, er et af de bedste steder i Danmark for efterårstræk. Der kommer både havfugle, rovfugle og småfugle. Der blev sidste år i de tre måneder august, september og oktober registreret så mange fugle, at det fylder 74 sider i DOF-basen. Nogle sjældenheder var lille kjove, sibirisk bynkefugl, bjergløvsanger, lille fluesnapper og hvidbrynet løvsanger.

Hyllekrog

Stedet er på sydkysten af Lolland og er et af de bedste steder for store flokke af musvåge og hvepsevåge. Der blev sidste år set mange gæs, forskellige høge, våger, falke og småfugle.

Fiskeørn under månen. Foto: Torben Andersen.

Stignæs

Lidt uden for Skælskør er Sjællands nok bedste sted for rovfugletræk om efteråret. Her passerer mange på deres vej mod Langeland og videre mod syd. Et godt sted at stå er ved færgehavnen, og så se ind mod skoven.

Keldsnor

Sydspidsen af Langeland har også sin egen fuglestation, og sidste år blev det blandt andet til mange vadefugle herunder pomeransfugl og odinshane, ligesom en schwarz' løvsanger blev ringmærket.

Blåvandshuk

Jyllands vestligste punkt er et unikt træksted. I DOF-basen fylder registreringerne fra sidste års august, september og oktober 145 sider. Blandt andet takket være Blåvand Fuglestation er der så mange registreringer, men det er også helt vilde registreringer. Tænk bare på en indberetning af 50.000 sortænder, og så

sjældenheder som brun løvsanger, schwarz' løvsanger, sibirisk bynkefugl, fuglekongesanger, stormsvaler og kjoever. Der er noget at komme efter.

Christiansø

Øen er afsides beliggende, men en perle i Østersøen. Den er så også et godt træksted om efteråret, men mest til rastende fugle, der laver det, der kaldes "fald". I de situationer kan der opleves flokke af småfugle på tusindvis af individer. Det er også et godt sted til sjældne asiatiske arter, men ikke et sted man lige kører til.

Carl Johan Corneliussen

Fakta om trækfugle

Man opdeler trækfuglene i Europatrækkere, Middelhavstrækkere og Afrikatrækkere. Og så er der dem, som bliver i landet året rundt. De er standfugle.

Sangdrossel er eksempelvis en Europatrækker. Den er gerne i Frankrig om vinteren. Gransanger er et eksempel på en Middelhavstrækker, som gerne er i Spanien og Nordafrika om vinteren, og landsvale er et eksempel på en Afrikatrækker. Den flyver helt til det sydlige Afrika om vinteren.

Fuglene finder blandt andet vej ved at navigere efter solen om dagen og stjernerne om natten. Desuden har fuglene en evne til at navigere efter jordens magnetfelt.

Nogle fugle tager før trækket næsten 50 pct. ekstra på i vægt, så de har fedtreserver til de lange flyveture. Mange fugle, både vadefugle og småfugle, flyver omkring 3.500 km i et stræk. Det kan være fra Sydeuropa og over Sahara til det sydlige Afrika. Eller om foråret, hvor vadefugle flyver fra Vadehavet og non-stop til det nordlige Sibiriens tundra.

HESSELØ

– gemt men ikke glemmt

AF HELGE RØJLE CHRISTENSEN

Historien om hvordan feltornitologer igen fik adgang til den i fugleforstand sagnomspundne ø i Kattegat.

Vendehals. Foto. Torben Andersen.

En af Søværnets aflagte minestrygere stævner ind mod Hesselø efter to timers sejlads fra den nordsjællandske kyst.

Folkene ombord er ganske vist rimeligt uniformerede og bevæbnet med slagkraftigt udstyr. Men det er ikke marinesolda-

ter. Det er feltornitologer, en gruppe "hard core birdere" udrustet med topklasse kikkerter, teleskoper og telelinser, klar til at udforske den ellers så utilgængelige ø i Kattegat for spændende fugleoplevelser.

"Det er som at ankomme til min ungdom", lyder det fra en af dem. En dag i foråret

1969 var han med til at ringmærke hele 37 vendehalse på bare én dag på Hesselø. Ham kommer vi tilbage til.

Når der overhovedet er fuglefolk på Hesselø denne dag i foråret 2018, så skyldes det en tanke opstået på en observationspost på Halsnæs ved Hundested.

”Vi har ofte siddet på træk-obsen ved stranden og kigget langt efter øen derude i Kattegat. Hvad kan der mon ikke gemme sig af fugle derude? Det blev ved med at pirre os”, siger feltornitologen Søren Haaning Nielsen fra Hundested.

”Vi kendte også til Hesselø's glørværdige fortid som et af de bedste steder at ringmærke fugle i Danmark”, men siden 1970'erne har der nærmest ikke været feltornitologer derude”.

Det fik Søren Haaning så lavet om på.

Reglerne kulegraves

Ejerne af Hesselø har de sidste mange år forsøgt at forhindre andre menneskers adgang til øen. Før det var det en besværlig opsynsmand, som reelt satte en stopper for den regelmæssige ringmærkning på den isolerede ø 25 kilometer fra Nordsjællands kyst.

Øen har ingen havn, og man skal gå ombord i et mindre landgangsfartøj, for eksempel en gummibåd, for at nå helt ind til kysten. Så Hesselø er en udfordring.

”Men jeg hørte, at medlemmer af den lokale sejlkлуб i Hundested nogle gange gik i land alligevel derude. Så jeg undersøgte mulighederne for at leje et skib til turen. Det lykkedes at få en kontakt til skipperen på den gamle minestryger, som siden 2016 har sejlet os derud fire gange om året, to gange i forårstræktiden og to gange om efteråret”, fortæller Søren Haaning.

”Og så satte vi os ellers for at kulegrave reglerne om adgang i naturen”

Holdet på vej tilbage mod Sjælland. Det er initiativtager Søren Haaning Nielsen længst til venstre. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Det formelle grundlag for feltornitologernes generobring af Hesselø er nemlig Naturbeskyttelseslovens paragraf 20. Her står der følgende:

Strandbredder og andre kyststrækninger er åbne for færdsel til fods, kortvarigt ophold og badning på arealer mellem daglig lavvandslinje og den sammenhængende landvegetation, der ikke er domineret af salttålende planter eller anden strandbredds-vegetation. Adgang sker på eget ansvar.

”Når vi så er kommet i land på øen, gælder reglerne om fri adgang i dagtimerne i naturområder, som ikke er indhegnet. Et kortvarigt ophold er defineret som 24

timer, så man kan i virkeligheden godt tillade sig at overnatte en enkelt nat derude. Vi har dog lavet det som dagture med start meget tidlig morgen”, siger Søren Haaning. En anden vigtig pointe er, at det er en privat tur for feltornitologer. ”Hvis det var en forening som DOF, som arrangerede turen, så skal man søge ejeren om lov. Som private borgere kan vi henholde os til adgangsreglerne i Naturbeskyttelsesloven”, tilføjer han.

Men hvad så med fuglene?

Allerede på den første tur den 23. maj 2016 blev forventningerne til Hesselø i høj grad indfriet. Her er et udpluk fra Søren

På vej mod Hesselø i den tidlige morgen. Foto: Henrik Haaning Nielsen, Avifauna Consult.

Hesselø

Hesselø har et areal på 71 hektar og ligger i Kattegat 25 kilometer nord for Hundested.

Øens længde er 1500 meter og bredden 700 meter. Den har fået sit navn efter de mange bevoksninger med hasselbuske.

Farvandet omkring Hesselø og stenrevne omkring øen blev i 1951 udlagt som videnskabeligt reservat, primært af hensyn til de ynglende sæler. En af Europas største kolonier af spættet sæl på omkring 1000 dyr yngler på stenrevne nordvest for øen.

Selve øen er ikke reservat, men udpeget som Natura 2000-område.

Karmindompap. Foto: Albert Steen-Hansen.

Haanings egen beretning om turen på Club300s website:
Efter ca. halvanden times sejlads kunne øen skimtes i disen, den næsten rejser sig fra havet, og den smukke ø ligger nu bare der og venter. Langsomt men sikkert nærmer vi os, og stemningen bliver yderligere tændt. Det sidste stykke vi sejler er magisk, skipper har taget farten godt af båden, og vi nærmer os langsomt og næsten lydløst øen, vi alle befinder os i forstævnen, hvor vi hviskende begynder at melde de fugle, vi så småt kan høre synge på øen....tornsanger, gransanger, gærdesanger og karmindompap. Foran os ligger en ø med et yderst indbydende krat, det

var et stort øjeblik!
 Og her er senere Søren Haanings status for premieredagen på Hesseløns nye ornitologiske historie:
Den første time var for vild, der blev fundet så mange gode fugle, at det var svært at følge med. Rødtoppet fuglekonge, sortstrubet bynkefugl, flodsanger, karmindompap (10), lundsanger, lille fluesnapper (3) og vende Hals (3) var de fugle, der var værd at nævne, men der var pænt med mere almindelige fugle. Af tal der må siges at være nævneværdige er blandt andre tejest ca. 400, havesanger 40, grå fluesnapper 70 og rødrygget tornskade 30. Faktisk har den allerførste tur i 2016 også

været den allerbedste indtil nu, hvad angår fugle. Men de efterfølgende ture har gang på gang bekræftet øens ganske særlige potentiale, især når vejret er til småfuglefald.

Manden fra foråret 69

Han var 22, da han ringmærkede de 37 vende Hals på én dag og masser af andre fugle på Hesselø. I dag er han 71, men stadig en meget aktiv og markant fortæller for naturen i Danmark. Journalist og forfatter Kjeld Hansen var med på en af turene til Hesselø her i foråret 2018 – og ankom dermed til sin ungdom igen.

”Jeg ringmærkede fugle under Jørgen Rabøls kyndige ledelse i foråret 1969, og jeg kom tilbage til øen i 1978 for at tælle sæler, men siden har jeg ikke været der”, fortæller Kjeld Hansen.

”Den mest slående forskel er, at øen i dag er ubeboet, og omkring halvdelen af bygningerne derude er i kraftigt forfald”, siger han.

”Det er fascinerende at se, hvor hurtigt og voldsomt, at naturen rykker ind og tager over, hvis ingen vedligeholder husene. Et sted voksede træerne lige op gennem stuen”. Tidligere var der landbrug på Hesselø, og i 1955 boede der 16 personer på øen. I år 2000 var der to tilbage, og Hesselø har været ubeboet siden 2005. Fyret på øen er automatiseret.

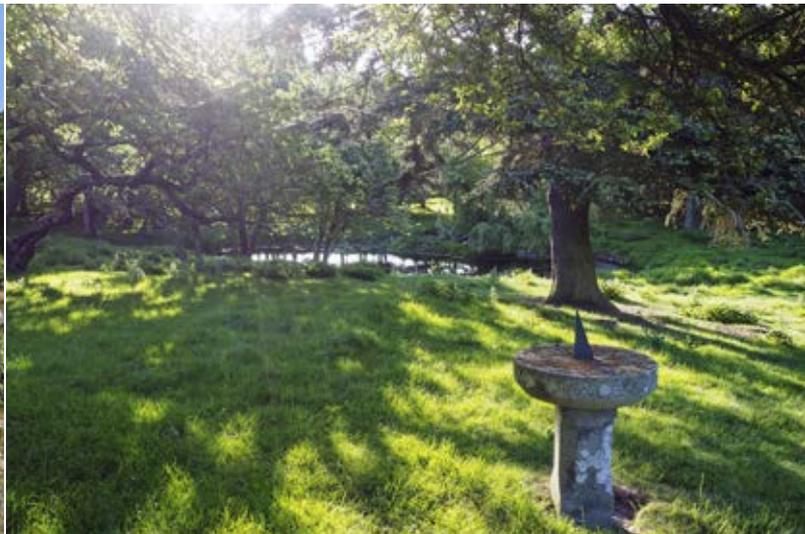
Ejeren af Hesselø opførte i 2003 en ulovlig havn og en landingsbane henover en fredet strandeng på trods af advarsler fra det

Landskab ved fyret. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Fra kysten af Hesselø. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Soluret i en gammel have på Hesselø. Mange af øens bygninger er i forfald. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

daværende Frederiksborg Amt. Amtet udstedte straks et påbud om, at anlæggene skulle fjernes igen. Det blev gjort for ejerens regning, og det kostede ham 2,5 mio. kroner. Desuden fik han senere en bøde på en halv million kroner oveni. "Det var en af de groveste sager nogensinde om overtrædelse af naturbeskyttelsesloven, men ved besøget her i foråret var det imponerende at se, hvor fint naturområdet er genetableret. Jeg kunne nærmest ikke finde spor af hverken havnen eller landingsbanen længere", siger Kjeld Hansen.

Køb Hesselø, kære Naturfond!

Kjeld Hansen glæder sig også over tejesternes fremgang på øen. "Da jeg var der i min ungdom, talte jeg mellem 50 og 100 tejster, nu er der op mod 400, og de yngler nu i stengærder midt inde på øen". Til gengæld var det en skuffelse at se de forhenværende landbrugsarealer på øen. "Man skulle måske tro, at området langsomt ville vende tilbage til noget, der ligner overdrev med en mere rig flora og insektliv. Men der er åbenbart så meget gødning i jorden og så mange dådyr på øen, der også gøder jorden, at de tidligere landbrugsarealer fastholdes som rimeligt kedelige græsmarker", fortæller han. "Hesselø er fantastisk med sin isolerede beliggenhed, men øen trænger til en ny forvaltning. Jeg vil gerne opfordre Den Danske Naturfond til at undersøge mulighederne for at købe hele øen. Hesselø vil være oplagt til et forsøg i fuld skala, hvor

de fleste af bygningerne fjernes, og skoven får lov at sprede sig i et naturligt miljø med græssende hovdyr", siger Kjeld Hansen. "Samtidig kunne man så ombygge fyrmesterboligen til en førsteklasses fuglestation", tilføjer han. Og apropos fuglene, så fortsætter Søren Haaning med sine private birder-ture til

Hesselø i det kommende efterår. På en af efterårs-turene sidste år blev Danmarks kun anden flok af dværgværlinger fundet. Den var på to! Men det understreger igen, at den genopdagede hit-ø derude i Kattegat nok skal trække ornitologiske overskrifter i de kommende år.

Innovativ feltornitologi

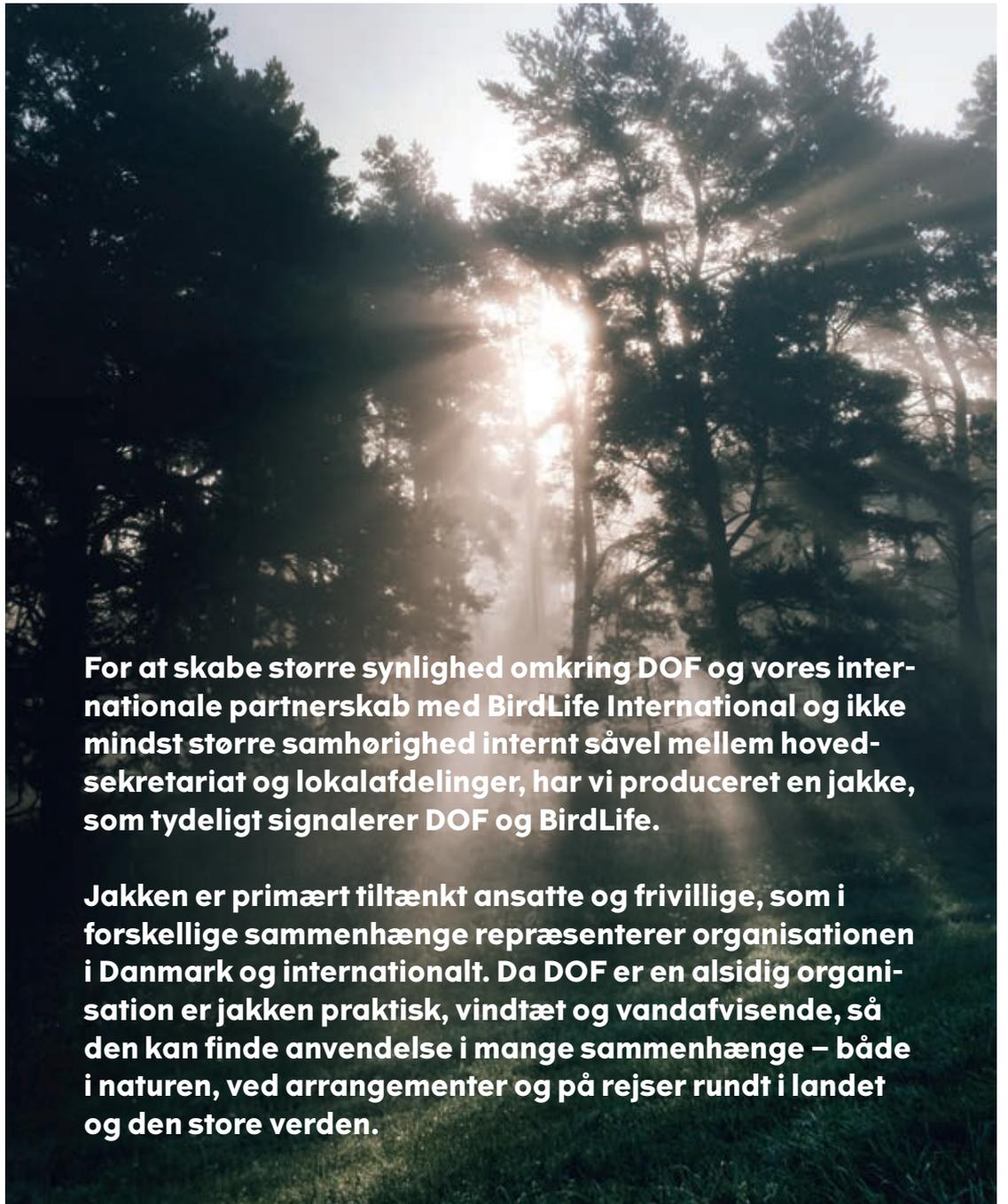
Ved arrangementet Danish Birder Awards i januar 2018 blev Søren Haaning Nielsen hædret som "Årets Innovative Birder". Innovativ betyder som bekendt "fornyende" eller "opfindende", og det var netop initiativet med ture til Hesselø, som gav Søren prisen.

"Prisen tildeles den birder, der har birdet utraditionelle lokaliteter eller har haft en ny strategi, og har lavet gode fund! Tør du bryde normen?", lød arrangørernes beskrivelse af prisen, som i øvrigt var sponsoreret af DOF og Naturbutikken.

Men der har de senere år været flere andre fine eksempler på innovative initiativer i dansk feltornitologi, dels arrangeret af private feltornitologer, dels arrangeret af foreningen Club 300 eller DOF's feltornitologiske udvalg. Her er et udvalg:

- *Heldagsture om foråret i båd fra Sæby til havområdet mellem Læsø og Anholt for at opleve rastende store lommer som islom og hvidnæbbet lom, kaldet "Adamsiiture" med henvisning til hvidnæbbet loms latinske navn. Noget lignende har også været forsøgt i farvandet ud for Møn.
- *Havfugleture fra blandt andet Hanstholm med såkaldt chum – stærkt lugtende fiskeaffald – der kan lokke havfugle tæt på båden.
- *Fælles eftersøgning af vadefugle og vandsangere i Vadehavsområdet i august.
- *Fælles eftersøgning efter sjældenheder på "Sydhavsøerne" i det sene forår, kaldet "Operation Overshooter", altså efter fugle som er fløjet "for langt".
- *Fælles eftersøgning af spætter i det tidlige forår i Sønderjylland med særlig fokus på den spæde genindvandring af mellemflagspætte.

NATURBUTIKKEN.DK

For at skabe større synlighed omkring DOF og vores internationale partnerskab med BirdLife International og ikke mindst større samhørighed internt såvel mellem hovedsekretariat og lokalafdelinger, har vi produceret en jakke, som tydeligt signalerer DOF og BirdLife.

Jakken er primært tiltænkt ansatte og frivillige, som i forskellige sammenhænge repræsenterer organisationen i Danmark og internationalt. Da DOF er en alsidig organisation er jakken praktisk, vindtæt og vandafvisende, så den kan finde anvendelse i mange sammenhænge – både i naturen, ved arrangementer og på rejser rundt i landet og den store verden.

DOF & BIRDLIFE JAKKE

Casual jakke med hætte. Kvaliteten er vind- og vandafvisende. Let løst meshfor i ryggen. Halsen er høj, og hættens kan reguleres med snøre. Stiklommer i i siderne. Justerbar håndledsvidde med Velcro®. Lynlås i front med eksklusivt vedhæng. Bunden har løbegang med snøre.

Pris kr. 1.499,-

Medlemspris kr. 1.199,-

ÅDSELGRIBBE OG "BIG FIVE" i Kaukasus

AF CARINA RABJERG PEDERSEN OG NANA SOFIA BENTHIEN

De to 24-årige Nana Sofia Benthien og Carina Rabjerg Pedersen har været på ekspedition efter ådselgribbe i Kaukasus som frivillige for DOF i et samarbejde med BirdLife International. Her er deres personlige reportage fra turen.

Ådselgrib. Foto: Helge Sørensen.

Det er tidligt tirsdag morgen. Tasken er pakket, og vi er klar til afrejse fra Georgien mod Armenien. Men lige et sidste

kig ud mod udsigten fra værelset inden afgang. De foregående dage har skyerne hængt lavt på himlen, og vejret har budt på stille, silende regn. Men denne sidste

morgen er himlen koboltblå, og fra værelsesvinduet er der en uforglemmelig udsigt ud mod Kazbegi-bjerget. Bjerget er en del af Kaukasusbjergkæden, som strækker sig

Udsigt til Kazbegi-bjerget i Kaukasus.
Foto: Nana Sofia Benthien.

"Med den stadig silende regn var det en hård morgen. Men det var hele besværet værd, for ikke mindre end fire sorte urfugle stod på den grønne klippe". Foto: Jørgen Høiberg.

DOF's udsendte Carina Rabjerg Pedersen (tv.) og Nana Sofia Benthien. Foto: BirdLife International.

over 1100 kilometer og passerer landene Rusland, Georgien, Armenien og Aserbajdsjan. Men hvorfor er vi overhovedet her, og hvem er vi?

Vi er her i en lille by, Stepantsminda, i det nordlige Georgien, fordi vi har vundet rejsen gennem Dansk Ornitologisk Forening og BirdLife International. Rejsen er en del af et internationalt projekt, hvor kortlægning af bestanden af ådselgribbe er hovedformålet. Først har vi dog fået tre hele dage i Stepantsminda, hvor vi skulle opleve Kaukasus' "Big Five", som omfatter kaukasiske kongehøne, kaukasiske sorte urfugl, stor rosenfinke, bjerggrødstjert og kaukasiske gransanger. Vi er to piger på 24 år, som begge er i gang med at læse biologi og har fugle som fritidsinteresse. Vi er begge meget nye inden for fugleverdenen, og denne rejse er en helt fantastisk start på denne spændende hobby. Vi er i slutningen af maj måned, midt i fuglenes ynglesæson, og vi er superspændt på den her oplevelse, som vi har vundet gennem Dansk Ornitologisk Forening. Udstyret med en guide fra SABUKO tog vi ud for at opleve Kaukasus' "Big Five" inden for fugleverdenen. SABUKO (Society for

Nature Conservation i Georgien), arbejder med bevarelse og beskyttelse af fugle og undervisning og guidede ture i Georgien.

Geder varsler kongehøns

Vi ankom sent lørdag aften og startede tidligt søndag morgen med at lede efter de første fugle. Ved foden af en klippe stoppede vi op for at lede efter den kaukasiske sorte urfugl. Vi var dog kommet for sent afsted, og urfuglen var ikke at finde. I stedet så vi en stor rosenfinke, som fløj rundt blandt ringdrosler, tornskader og stenpikkere! En overraskende oplevelse, da den store rosenfinke typisk befinder sig højt oppe i bjergene i ynglesæsonen, som løber fra maj til august og ikke i sølle 2000 meters højde, som vi befandt os i. Efter en kort køretur højere op ad klippen, hørte vi den kaukasiske kongehøne. Vi stillede os klar ved foden af den klippe, hvor lyden kom fra. Som det så ofte er med fugle, var den ikke lige at spotte, hverken i håndkikkert eller med teleskopkikkert. Dog hørtes dens karakteristiske kald tydeligt med jævne mellemrum. Tålmodigt stod vi i den stille, silende regn og kiggede op mod klippevæggen i 2600 meters højde.

Bedst som vi skulle til at give op, spottede vores guide en bevægelse. Ikke en fugl, men en øst kaukasisk tur dukkede op på toppen af klippen. Vores guide var lykkelig, og vi var meget forvirrede. Det var jo ikke fuglen, det var jo en ged! Men 14 geder senere dukkede den kaukasiske kongehøne op i følgeskab med gederne på toppen af klippen. Vores guide forklarede os, at det er ofte set, at den kaukasiske kongehøne er i nærheden af den kaukasiske tur. Hvilket forklarede hans store glæde over at se en tur!

Om eftermiddagen samme dag var vi endnu en gang heldige og fandt bjerggransangeren, som er den tredje af de fugle, der indgår i Kaukasus' "Big Five". På den anden side af byen var terrænet fuldstændig modsat det, vi havde set tidligere. Klipperne var gølge og høje med skarpe kløfter, mens de klipper, vi havde set, var en blanding af græs, gølge sten og træer. Højt over klippen kredsede en flok fugle i cirkler, skiftevis ud over klippen og om bag klippetoppene. De trekantede haler og de let bugede vinger afslørede dem, gåsegribbe. I massevis! Men en enkelt fugl lidt uden for flokken lignede ikke de andre.

Den havde firkantede vinger og en markant større silhuet. Lige akkurat langt nok væk til at bestemme arten, men stadig tæt nok på til at fange vores nysgerrighed. Vi ventede længe i håb om, at den ubestemmelige fugl ville komme tæt nok på os, og lige pludselig nærmede den sig. Det var en munkegrib, helt uvant i blandt den store flok gåsegribbe.

Sorte urfugle i dans

Mandag morgen tog vi en time tidligere afsted og kørte direkte mod det spot, hvor den kaukasiske sorte urfugl tidligere er blevet spottet. Med alt for lidt nattesøvn, dårlig tid til morgenkaffe og den stadig silende regn var det en hård morgen. Men det var hele besværet værd, for ikke mindre end fire sorte urfugle stod på den grønne klippe. Ikke nok med at vi så dem. De dansede også. Et fantastisk show som varede flere minutter. Vi kørte tilbage til stedet, hvor vi så den kaukasiske kongehøne dagen før i håb om at opleve den endnu tættere på. Den var dog ikke at se, men turen var langt fra forgæves. Med rolige svævende bevægelser fløj en gigant hen over hovederne på os! Den cirklede

rundt om klippetoppene med blikket søgende rettet ned mod jorden. Lige pludselig dykkede fuglen ned bag bjerget i et kort sekund for derefter at komme til syne igen. Denne gang med en knogle i næbbet. Lammegribben steg højt op over klippen, hvorefter den lod knoglen falde mod jorden. Et uforglemmeligt øjeblik, hvor vi oplevede en af verdens mest ekstreme tilpasninger til overlevelse og fødeindtag. Lammegribben lever af marven fra knogler, som efterlades, når andre gribbe er færdige med ådslet.

Det er tirsdag, og vi skulle nu videre til Armenien. På de to dage vi brugte i Stepantsminda, nåede vi at opleve fire af Kaukasus' "Big Five". Foran os ventede mange timers kørsel af georgisk militærvej. En vej med lige så meget historie, som der er huller i. Vi gjorde flere stop på turen, hvor vi blandt andet fik set en alpejernspurv, en alpe sejler og alpealliker omkring Stepantsminda. Kort før vi krydsede grænsen til Armenien, gjorde

vi et stop for at se ådselgribbe. Vi spottede en enkelt ådselgrib, men den fløj hurtigt ud af syne, og en anden lille fugl tog vores opmærksomhed. Midt i det brune ørkenlandskab i et længe dødt træ sad en mellemstor nærmest lysende blå fugl. En ellekrage, som så helt eksotisk og alt for farverig ud til det døde landskab. Desværre var tiden knap, og vi måtte videre, for på den anden side af grænsen ventede en armensk chauffør.

Spot på Ådselgribbe

Turen havde været lang fra Georgien til Armenien, og nu fortsatte vi ad snørklede, hullede veje en time endnu gennem det armenske. På vejen mødte vi for første gang den excentriske hær fugl. Vi nåede vores destination tidlig aften, hvor vi mødtes med en dedikeret ornitolog, Karen Aghababyan fra BirdLife International. Karen instruerede os i, hvordan vi skulle observere ådselgribbene, og hvordan vi kan kende deres reder fra andre gribbes reder. Vi var nysgerrige, stillede mange spørgsmål, og meget hurtigt blev det mørkt. Vores aften bød på yderligere en times

*Tæt på hovedpersonen. Ådselgrib.
Foto: Helge Sørensen.*

Klar til landing. Ådselgrib. Foto: Helge Sørensen.

kørsel til byen Ljevan, som blev vores base for de næste fire dage.

Det var en fryd at vågne op til tornskadernes kvadder, veludhvilet og ivrige efter at

komme afsted. Vores lejebil ankom tidlig morgen, som var en russisk Lada med firehjulstræk. Vores helt egen mini Jeep. Vi nåede ikke at køre længere end 500 meter,

før den første komplikation meldte sig. Noget var gået løs i bilens undervogn, men med lidt charme fik vi overtalset lejefirmaet til at give os lov til at vente med at tage den

En mere af slagsen. Foto Helge Sørensen.

til mekaniker. Bare indtil vi havde været ude på vores observationer, for vi så lige så stille vores chance for at se ådselgribbe passere revy. Selvom ådselgribben er ved at bygge rede, flyver den stadig fra reden sen formiddag og kan vente med at komme tilbage til om eftermiddagen. Men vi var heldige! For da vi ankom til anden observationspost kl. 10:45, spottede vi med det samme to ådselgribbe på deres karakteristiske kileformede hale. I over en time havde vi fornøjelsen af at observere de to ådselgribbe, som desværre ikke så ud til at have bygget en rede. Dog kørte vi derfra med et smil på læben og kunne sove godt velvidende, at vores forventninger allerede var blevet indfriet. Da vi vågnede næste morgen, gik snakken på, om vi ville være lige så heldige med at spotte ådselgribbe på tredje observationspost. Vi pakkede bilen med kikkert og madpakke og drog afsted inden kl. 08:00 for at undgå gårsdagens stress. Og minsandten om ikke vi spottede to ådselgribbe cirklande omkring klipperne, lige som vi ankom. Ådselgribbene skiftede fløj fra og landede på en klippehylde i 35 minutter, og vi håbede, at vi denne gang ville se tegn på en rede, men vi så ingen tegn fra der, hvor vi stod.

Glade for at gøre en indsats

Det er fredag, og vi var spændt på en dag i rovfuglernes tegn. Karen bookede en fugletur til os i bjergene med en fuglekender og en oversætter i en gammel russisk varevogn, som kunne køre op af de mest stejle bjergskrånninger. Vi spejdede op mod himlen efter tegn på ådselgribbe, da der pludselig blev råbt op. Som de nybegyndere vi er, havde vi ikke forstået, at i denne højde skulle vi spejde i græsset. Og der fandt vi flere ørne siddende i græsset. Vi var i stand til at bestemme dværgørn og slangeørn på trods af vores lille erfaring med rovfugle, og det var første gang for os begge. Et uvejr rullede ind over os efter en kortere periode ude af bilen, og vi måtte afbryde vores mission. Vi fandt ingen ådselgribbe denne dag. Næste dag tog vi med en lokal op i bjergene bag en armensk sommerlandsby. Mange armeniere, der har husdyrhold, flytter op i primitive landsbyer i bjergene, når temperaturen stiger. Vi kunne ikke tale med vores guide, da han ikke talte engelsk, men det lykkedes overraskende godt at gøre os forståelige. Efter en times ventetid i bjergene og på vippen til at opgive observationsposten, overraskede fem gåsegribbe

os og deriblandt fløj en ensom ådselgrib med mørke aftegninger. Det var en ung ådselgrib. Et sjældent syn på det tidspunkt af året og atter igen følte vi os heldige. Dagen bød yderligere på et møde med en sværm af farvestrålende biædere. Som afslutning på turen spiste vi en traditionel, armensk middag med Karen og afrapporterede om vores observationer, hvor han livligt fortalte om usædvanlige historier fra feltet. Turen hjemad gik atter i bil og med tankerne begravet i turens oplevelser, var vi glade for at have bidraget til bevaringen af den usædvanlige ådselgrib.

KORT NYT

FØLG UNGE ALBATROSSER PÅ NETTET

Britiske forskere har sat satellitsendere på 16 unger af arten gråhovedet albatros, Grey-headed Albatross, som blandt andet yngler på øgruppen South Georgia i Sydatlanten.

Bestanden af gråhovedet albatros går kraftigt tilbage. Den er mere end halveret de seneste 40 år, og tilbagegangen er de sidste år accelereret til omkring fem pct om året - hurtigere end nogen anden art af albatros.

Ungerne i rederne er truet af blandt andet kæmpestormfugle, som er gået frem de senere år. Faktisk var det kun 9 ud af de 16 satellitmærkede unger, som blev flyvefærdige. Men den vigtigste årsag til den kraftige tilbagegang er formentlig, at alt for få flyvefærdige ungfugle overlever de første syv leveår på havet, inden de vender tilbage til kolonien for at yngle.

Problemet har så været, at man ikke har vidst, hvor ungfuglene af gråhovedet albatros opholder sig. Det er nemlig i et andet havområde end de voksne fugle. Nu har mærkningen med satellitsendere så afsløret, at de unge gråhovedede albatrosser opholder sig i et havområde sydvest for Afrika, hvor japanske og taiwanesiske fiskefartøjer ofte fisker efter tun. Dermed kan BirdLifes Global Seabird Programme nu målrette indsatsen overfor de asiatiske fiskere for at begrænse bifangsten af albatrosser. En indsats, man har haft stor succes med for andre arter havfugle i andre havområder.

Du kan følge de unge albatrosser via websitet www.birdlife.org - hvor du også kan læse flere globale fuglenyheder.

"Minsandten om ikke vi spottede to ådselgribbe cirklande omkring klipperne, lige som vi ankom." Foto: Jørgen Høiberg.

Lysløgter efter natsværmer i den bornholmske midsommernat...

Der kigges på larver...

BLØDNINGER OG LÆKRE

TEKST OG FOTO: NATURVEJLEDER ALLAN GUDIO NIELSEN, FUGLEVÆRNSFONDEN

Forventningerne om nye og spændende fund var store inden dagen, da Svartingdal især på insektfronten ikke var særlig velundersøgt. Og forventningerne blev på det flotteste indfriet. Allerede ved turens start var der bid: Det kun andet fund i landet af blødvingen *Malthinus seriepunctatus*. Det foregående fund var fra Svartingdal af billeeksperten Jan Pedersen, som også deltog på dagen. Man kan vist roligt

sige, at den lille blødvinge er Svartingdals største specialitet.

Men det var slet ikke slut endnu. Den trofaste bioblitzdeltager, Finn Lillet-horup, leverede et spændende fund af en snes smukke larver af den sjældne natsværmer brunrods-hætteugle. Nok Bornholms mest fotograferede lækre larve i 2018. TV2 Bornholm var med hele dagen og kameramanden Jonas med-

virkede også til et af de helt store fund. Kaninen derhjemme skulle forkæles med lidt mælkebøtteblade, som Jonas havde plukket en håndfuld af i Svartingdal. Den måtte i stedet klare sig med lidt tørkost, for den erfarne bioblitzer Linda Kjær-Thomsen var vaks ved havelågen og konfiskerede bladene. På et af bladene havde hun nemlig opdaget en galle, som ingen af deltagerne havde set før. Det viste sig at være en mælkebøttegalhveps

LARVER

- et yderst sjældent fund herhjemme. På hjemmesiden www.fugleognatur.dk er den sidst registreret i 1902!

Flere arter kommer helt sikkert til, når deltagerne når i bund med alle de arter, der ikke kunne bestemmes i felten. På fugleognatur.dk er artslisten i skrivende stund tæt på de 400 fund. Ret godt gået når man tænker på, at samme liste ved årets start ikke var på mere end 30 arter!

Hele holdet på bioblitzten i Svartingdal.

Lørdag den 23. juni holdt Fugleværnsfonden endnu en bioblitz på et af reservaterne. Nummer 11 i rækken. Denne gang gik turen til det nye reservat Svartingdal på Bornholm.

Bioblitz

Bioblitz er et koncept, udviklet af Sam Droege i USA i 1996

Konceptet er meget fleksibelt, men består i grundtrækkene af, at man tager et snapshot (heraf blitz) af biodiversiteten (heraf bio) i

- en fælles jagt på arter
- på et afgrænset område
- i et afgrænset tidsrum

Kilde: Statens Naturhistoriske Museum

En sjælden art: Larven af brunrods-hætteugle.

Ture med Fugleværnsfonden

Fugleværnsfonden afholder mange spændende ture i fondens naturreservater over hele Danmark. Turene ledes af Fugleværnsfondens naturvejledere Allan Gudio Nielsen og Jørn Dyhrberg Larsen samt dygtige ornitologer fra fondens frivillige arbejdsgrupper. Turene er gratis og åbne for alle.

Fra august - midt november tilbyder vi følgende ture: Ses vi?

Saksfjed/Hyllekrog (8)

Rovfugledage - torsdag 22.august kl.10
Hvepsevågens Dag - søndag 26.august kl.9
Rovfugledage - onsdag 29.august kl.10
Rovfugledage - onsdag 5.september kl.10
Rovfugledage - onsdag 12.september kl.10
Rovfugledage - onsdag 19.september kl.10
Rovfugledage - onsdag 26.september kl.10
Rovfugledage - onsdag 3.oktober kl.10
Rovfugledage - onsdag 10.oktober kl.10
Ørnetur og ringmærkning - onsdag 17.oktober kl.10
Rovfugletur - søndag 21.oktober kl.10

Sydlangeland (10/11)

Rovfugletræk ved Gulstav Mose - søndag 2.september kl.10
Tryggelev Nor: Mød en fiskeørn - søndag 2.september kl.13
Fugletræk over Gulstav Mose - lørdag 15.september kl.10
Fugletræk over Sydlangeland - søndag 16.september kl.10
Trækfugle og Åbent Tårn - søndag 7.oktober kl.10
Ænder, gæs og ørne i Tryggelev Nor - søndag 7.oktober kl.13
Gæster for nord ved Gulstav Mose - søndag 4.november kl.10
Tjek for sølvhejre i Tryggelev Nor - søndag 4. november kl.13

Bøjden Nor (13)

Lær ænderne at kende - søndag 9.september kl.10

Bremsbøl Sø (15)

Trækfugle ved grænsen og Sort Sol - fredag 5.oktober kl.17

Stormengene (17)

Højsæson for vadefugle - søndag 19.august kl.9
Trækfugle på Sydrømø - søndag 23.september kl.13

Agerø (20)

Fugletur - søndag 7.oktober kl.9

Nivå Bugt Strandenge (1)

Formiddagsfugletur - torsdag 30.august kl.10
Åbent Hus til Naturens Dag - søndag 9.september kl.10
Formiddagsfugletur - onsdag 26.september kl.10
Efterår ved Øresund - søndag 7.oktober kl.10
Formiddagsfugletur - onsdag 31.oktober kl.10

Gundsømagle Sø (3)

Skal vi se jagende fiskeørn? - lørdag 1.september kl.9
Oktobers mylder af fugle - lørdag 6.oktober kl.9
Hviiiiin i november! - lørdag 3.november kl.10

Ravnstrup Sø (4)

BioBlitz - lørdag 18.august kl.10
Fuglefoder og ringmærkning - søndag 28.oktober kl.10
Oplev Mortensanden 'live' - søndag 11.november kl.10

Nyord Enge (6)

Hvepsevågens Dag - søndag 26.august kl.10
Åbent Tårn - søndag 30.september kl.10
Åbent Tårn - søndag 28.oktober kl.10

Tjek www.fugleværnsfonden.dk for detaljeret rutevejledning og yderligere information

Vi giver Danmarks fugle en værdig natur - følg med på

Vesterbrogade 138 - 140 • 1620 København V Tlf. 3328 3839 • Mail: fvf@dof.dk **Fugleværnsfonden**

DOF Bornholm

Kontakt

Formand: Kåre Kristiansen, Vystebyvej 4, 3790 Hasle.
Tlf. 20 43 12 05, bornholm@dof.dk

Lokalbladet "Gaddisj"n

E-mail: lclemme@mail.dk / www.dof-bornholm.dk

TURE

Klintebakkens hemmeligheder lør. 18/8 kl. 10. Grønningen 30, 3720 Åkirkeby (ved NaturBornholm). Gratis pølser og drikkevarer efter turen. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Månedstur - den første søndag i hver måned kl. 10 på datoerne 2/9, 7/10, og 4/11. P-plads ved Koldekilde/Segenvvej/Almindingsvej i Almindingen. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Udkæret - Kærgårdsmose - Vallensgårdsmose søn. 30/9 kl. 10. P-plads ved Ekkodalshuset for enden af Ekkodalsvej. Turledere: Carsten Andersen (tlf. 23440256) og Birthe Egebjerg (tlf. 61113335).

Fugle og mytologi i Paradisbakkerne tir. 16/10 kl. 13. Oxemyrevejens P-plads øst for Paradisbakkerne. Turledere: Mogens T. Kofod (tlf. 21755002) og Hanne Tøttrup (tlf. 20270158).

Hundsemyre lør. 17/11 kl. 11. P-plads ved Hundsemyre med indkørsel fra Søndre Landevej øst for mosen. Turledere: Carsten Andersen (tlf. 23440256) og Hanne Tøttrup (tlf. 20270158).

For yderligere information og turbeskrivelser henvises til DOF-Bornholms hjemmeside på www.dof-bornholm.dk

København

DOF København

Vesterbrogade 140, 1620 København V., kbh@dof.dk, www.dofkbh.dk

Fugleture for DOF Københavns medlemmer arrangeres af DOF Travel, Seniorudvalget, Køgegruppen og Roskildegruppen.

DOF Travels ture er annonceret på www.doftravel.dk

Se øvrige ture og møder på www.dofkbh.dk, www.dofkoege.dk og www.dof-roskilde.dk

Betaling af turene:

DOF Travel Københavnsafdelingen, Dansk Ornitologisk Forening, Giro 807 3333. E-mail: travel@dof.dk, www.doftravel.dk

Tirsdagsvagtens kontaktoplysninger: Træffetid hver tirsdag fra kl. 18.30-20.00 Tlf. 33283800

Foto: Poul Reib

Tag på seniorture med DOF

Glæd dig sammen med os! Tag på ture for pensionister, efterlønsmodtagere og alle andre med hverdage til rådighed.

Kom med på de mange ture, som arrangeres specielt for seniorer. Mød jævnaldrende, glæd dig over naturen og fuglelivet på alle tider af året. Du behøver ikke være ekspert for at deltage!

På de kommende sider her i bladet kan du finde seniorture under følgende lokalafdelinger:

Gråmejserne - DOF Nordvestjylland
Gråspurvvene - DOF Vestjylland
Gråkragerne - DOF Østjylland
Grågæssene - DOF København

MØDER

Vi afholder to kurser med Klaus Malling Olsen.

Rovfugle 21.-22. september. Pris 800,-

Måger 2.-3. november. Pris 450,-

Kurserne omfatter foredrag og ture i felten. Max 20 deltagere pr. kursus. Hurtig tilmelding anbefales. Nærmere om kurserne på vores hjemmeside og facebookside.

TURE

Falsterbo lør. 15/9 kl. 8. Sjælør. Husk fotolegitimation. Turledere: Ingelise Aarøe-Petersen og Hans Harrestrup Andersen. Se mere på DOF Travels hjemmeside.

Grågæssene

Alle foredrag afholdes i Vanløse Kulturhus, Frode Jacobsens Plads 4, Vanløse. Tæt ved S-tog og Metro. Starttidspunkt kl. 13.00. Entré 30 kr. Kaffe/te og chokolade til 20 kr. kan købes fra kl. 12.30.

MØDER

Foredrag v. naturfotograf Per Finn Nielsen ons. 24/10. En tur gennem mit univers som naturfotograf med min passion for fugle, præsenteret gennem sjove og usædvanlige synsvinkler. Der vil være fokus på hvinanden, som jeg har fulgt på tætteste hold i mange år både i luften, i reden og under vandet.

Fuglebeskyttelse og kunst i Vadehavet ons. 14/11. Med bopæl på Fanø arbejder Marco Brodde som formidler, naturbeskytter og naturkunstner. Under foredraget vil vi se eksempler på, hvordan man i området arbejder med både konkret fuglebeskyttelse og med de visioner for naturen, som Nationalpark Vadehavet søger at realisere. Marco vil medbringe en kasse med hans seneste bog, der vil være til salg, og en samling originale akvareller.

TURE

Kontakt Jan Chr. Møllerup på tlf. 40 50 84 87 eller på mail: f.mollerup@mail.dk.

Turledere: Elsebeth Gludsted (tlf. 21785274), Jesper Tendal (tlf. 41680399), Bjarne Andersen (tlf. 40552314) og Ib Sørensen (tlf. 40299710).

Beløb for deltagelse skal overføres til Seniorudvalgets bankkonto på reg.nr. 9541 konto nr. 60072035. Se priser og tidsfrister under de respektive ture.

Hvis du i sidste øjeblik forhindres i at deltage i en bustur bedes du kontakte en af turlederne, så vi ikke står og venter på dig.

Saltbæk Vig og Reersø ons. 22/8 kl. 7.-17. Vi mødes på parkeringspladsen ved Ballerup Rådhus og kører i bus (uden opsamling) til Saltbæk Vig. Herfra kører vi til Reersø. Vi håber på vadere og rovfugle. Max 36 deltagere. Pris 270,- kr. senest 1/8. Efter 15/8 kan du forhøre dig hos Jan Chr. Møllerup (tlf. 4050 8487) om evt. restpladser.

Falsterbo ons. 5/9 kl. 7.-17. Vi mødes ved Ballerup Rådhus (senere opsamling på Tårnby St.) og kører i bus til Falsterbo. Vi håber på rovfugletræk og vadere og kigger efter diverse småfugle i fyrhaven. Max 36

deltagere. Pris: 290,- kr. senest 15/8. Husk gyldig billedlegitimation. Efter 25/8 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup.

Vadehavet søn. 23/9 - ons. 26/9. Fire dages bustur fra Ballerup med afgang kl. 8. Overnatning på Hohenwarte i Højer i dobbeltværelse med bad og toilet inkl. helpension. Max 31 deltagere. Pris: 3.250,- kr. senest 1/9. Der er mulighed for få enkeltværelser med fælles bad/toilet for en merpris på 500,- kr. Vi besøger de kendte fuglesteder både nord og syd for grænsen. Husk pas.

Køge Marina m.v. ons. 3/10 kl. 9 - 15. Vi mødes ved Køge Marina og afhængigt af hvad der er meldt ud af indtrækkende fugle kører vi måske direkte til Stevns Fyr. Turen foregår i deltagernes egne biler. Obligatorisk tilmelding til Pamela Bartholomeusz (tlf. 24824345) af hensyn til eventuel opsamling.

Vestamager ons. 17/10 kl. 10 - 15. Vi mødes ved parkeringspladsen på Frieslandsvej og går til Hejre- og Klydesøen. Obligatorisk tilmelding til Pamela Bartholomeusz (tlf. 24824345) af hensyn til eventuel opsamling.

Specielt for
SENIORER

Køge Bugt

LOKAL

Hold dig orienteret om aktiviteter/yderligere info. på www.dofkoege.dk

Roskilde

LOKAL

Læs om vores arrangementer på www.dof-roskilde.dk

Nordsjælland

LOKAL

DOF Nordsjælland

Du kan læse om alle DOF Nordsjællands ture og møder på hjemmesiden www.dofnordsj.dk

Generalforsamling lør. 26/1-2019 kl. 10-15. Nødebo Kro, Nødebovej 26, 3480 Fredensborg. Dagsordenen følger DOF's vedtægter, og der vil efterfølgende være foredrag - se nærmere på vores hjemmeside.

DOF Storstrøm

Kontakt

E-mail: kontakt@dofstor.dk eller Michael Thelander, Løjtoftevej 175, 49001 Nakskov (tlf. 2178 7961)

Læs mere om flere arrangementer samt om ændringer og supplerende informationer på www.dofstor.dk.

MØDER

Sommerfugle og andre insekter tirs. 2/10 kl. 19 - 21. Allerslev Klubhus, Enghavevej 2 A, 4720 Præstø. Brian Petersen fortæller om sommerfugle og insekter. Kontakt: Bente Larsen (tlf. 24616626).

Helgoland og Vadehavet tors. 4/10 kl. 19 - 22. Sofieskolen i lokale F006. Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Der fortælles og vises billeder fra lokalafdelingens tur. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Kamp mod krybskytteri og redeplyndring på Sicilien tors. 1/11 kl. 19 - 22. Sofieskolen i lokale F 006. Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Fugle i Nordindien tirs. 6/11 kl. 19 - 21. Allerslev Klubhus, Enghavevej 2 A, 4720 Præstø. Per Hirslund og Ib Andersen viser billeder fra Nordindien. Kontakt: Bente Larsen (tlf. 24616626).

TURE

Borremosen/Listrup Lyng lør. 18/8 kl. 9.30 - 13. P-pladsen i Hannenovskoven som ligger ved vejen ned til Borremosen, i t-krydset hvor Virketvej og Hannenovvej mødes. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Ugler og flagermus ved Kulsbjerg lør. 18/8 kl. 20.30 - 22. P-pladsen ved den sydlige indgang til Kulsbjergområdet. Flagermusedetektorer medtages. Kontakt: Bo Kayser (tlf. 51346278).

Træk ved Gedser Odde lør. 25/8 kl. 8 - 12. Kør gennem Gedser by, forbi fyret til den store P-plads ved stranden. Kontakt: Bo Kayser (tlf. 51346278).

Fugle på Præstø Fed lør. 15/9 kl. 8 - 12. P-plads nær Feddet 27B, Faxe. P-afgift er 20,- kr. Vandtæt fodtøj og proviant anbefales. Kontakt: Bent Rung Nielsen (tlf. 30889752).

Kalløgrå og Fladet søn. 23/9 kl. 9 - 12. P-plads for enden af Skovbyvej. Kontakt: Uffe Nielsen (tlf. 54784462, ubn@mail.tdcadsl.dk).

Åbent Hus på Gedser Fuglestation søn. 30/9 kl. 9 - 13. Kør forbi Gedser Fyr og parker på den store p-plads ved stranden. Gå gennem folden til det stråttækte hus. Kontakt: Hans Lind (tlf. 61671843).

Trækfugletur på Gedser Odde søn. 14/10 kl. 9 - 12. P-pladsen ved stranden efter fyret. Foruden trækket ser vi på ringmærkning ved fuglestationen. Kontakt: Hans Lind, 6167 1843.

Vadefugle m.m. på Ulvshale lør. 27/10 kl. 9 - 12. P-pladsen "Tønden" umiddelbart vest for Ulvshale Camping. Tag vandtæt fodtøj på. Kontakt: Leif Schack-Nielsen (tlf. 55863112).

DOF Vestsjælland

Kontakt

Formand: Lasse Braae, Sophievej 10, 4581 Rørvig
Tlf. 28 90 10 82, E-mail: lb@rfst.dk

Ture: Kirsten Laursen & Henrik Baark, Tlf. 57 82 02 30
E-mail: mosterlaura@mail.dk

Læs mere på hjemmesiden: www.dof-vestsjælland.dk

TURE

Børn i Kværkeby Fuglereservat søn. 19/8 kl. 10 - 12. P-pladsen på Bjergvej 77, Kværkeby, 4100 Ringsted. Turledere: Jon Feilberg (tlf. 40150598) og Asta Israelsen. I samarbejde med Blå Flag.

Spidsen af Asnæs ons. 22/8 kl. 18-21. Kalundborg Vandrerhjem, Stadion Alle 5, 4400 Kalundborg. Man kan støde til ved Havnepark kl. ca. 18.20. Turleder: Jens Boesen (tlf. 40311262, jens@boesen.org)

Røsnæs Naturdag søn. 2/9 kl. 10-15. Røsnæs Naturskole, Røsnæsvej 458, 4400 Kalundborg. Kontakt: Jens Boesen (tlf. 40311262, jens@boesen.org).

Naturens Dag i Kværkeby Fuglereservat søn. 9/9 kl. 10 - 13. Bjergvej 77, Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Jon Feilberg (tlf. 40150598). I samarbejde med Blå Flag.

Borreby Mose søn 9/9 kl. 9 - 12. Borreby Gods, Borrebyvej 41, 4230 Skælskør. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40336641).

Slagelse Lystskov søn. 16/9 kl. 10 - 12. P-plads ved Arnehavehus, Skovvejen 85, 4200 Slagelse. Turleder: Jette Hallig.

Nordskoven - Slagelses bynære skov lør. 6/10 kl. 10 - 11.30. Stenagervej 2, Slagelse. Turleder: Jette Hallig.

Borreby Mose søn. 7/10 kl. 10. P-pladsen ved Borreby Gods. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40336641).

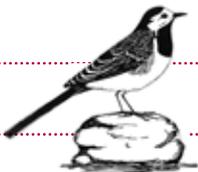
Flasken og Vejlen ved Reersø lør. 20/10 kl. 10-13. Kalundborg Vandrerhjem, 4400 Kalundborg eller fugletårnet v. Flasken kl. 10.30. Turledere: Else Marie Jespersen og Birger Prehn (tlf. 21926115).

Borreby Mose søn. 4/11 kl. 10. P-pladsen ved Borreby Gods. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40336641).

Sanddobberne lør. 10/11 kl. 10-14. Kalundborg Vandrerhjem. Mulighed for at støde til ved Sanddobberne kl. ca. 10.30. Turleder: Jens Boesen (tlf. 40311262).

DOF Fyn

Kontakt

Formand: Henrik Kalckar Hansen, Norddalen 27, 5260 Odense S
Tlf. 30 70 90 38, E-mail: kalckar@webspeed.dk

Ekskursionsudvalg

Michael Mosebo Jensen, Røjle Bygade 102, 5500 Middelfart
Tlf. 26 82 07 29, E-mail: mmj@doffyn.dk

TURE

Ringmærkning på Sydlangeland søn. 16/9. Tilmeld dig hos Michael Bjerregaard (tlf. 53600784) og hør nærmere om tid og sted.

Helnæs Made ons. 3/10. Tilmeld dig hos turlederne Kirsten Pedersen og Kell Grønborg (tlf. 20911506) og hør nærmere om tid og mødested.

DOF Sønderjylland

Kontakt

Formand: Jørn Vinther Sørensen, Kongevej 64, 6100 Haderslev
74 53 17 20/20 80 39 16, jorn.vinther.sorensen(a)gmail.com

Ture: Palle Rosendahl Larsen, Savværket 33, 6510 Gram
Tlf. 28746171, Mail: palle.rosendahl@gmail.com

Panurus: Viggo Petersen, Mail: petersenviggo@gmail.com

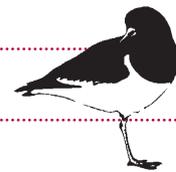
Se også nyheder og ture på www.dof-syd.dk samt i Panurus

TURE

Det tyske vadehav ved Sclüttsiel lør. 8/9 kl. 9-13. P-pladsen v. Tønder Svømmehal, Sønderlandevej 4. Vi arrangerer samkørsel. Husk pas og mad. Turleder: Inger Sønnichsen (tlf. 23629934).

Gåsetur til Ballum Sluse lør. 27/10 kl. 8-11. P-pladsen ved Ballum Sluse. Turleder: Jan Ravnborg (tlf. 28144464).

DOF Sydvestjylland

Kontakt

Søren Peder Nielsen, Valmuevænget 17, 6710 Esbjerg V
Tlf. 40 87 58 82, E-mail: spnhjerting@gmail.com

Se også www.dofsydvest.dk

Ud over det faste turprogram arrangeres hverdagsture med få dages varsel. Få besked om dem via nyhedsbrevet, som du tilmelder dig med en mail til spnhjerting@gmail.com.

MØDER

Økologisk Høstmarked søn. 2/9 kl. 10-16. Midtgård, Ravnsbjergvej 6, 6710 Esbjerg V. Kontakt: Kim Mogensen (tlf. 40592244, 7200grind@gmail.com).

Fotos og fortællinger fra Filso tirs. 4/9 kl. 19-21. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Karin Gustausen (tlf. 28258786).

Medlemmernes dag lør. 29/9 kl. 10-14. Vadehavscentret, Okholmvej 5, 6760 Ribe. Vicky Knudsen underholder om fugle, og Marco Brodde fortæller om hvordan du som medlem kan blive aktiv i lokalafdelingen. Desuden guidet rundvisning på Vadehavscentret. Vi byder på en let anretning midt på dagen. S.U. 20/9 til Ingelise Sørensen (tlf. 2484 9093, ims@mail.dk).

Rejseaften - Sri Lanka og andre steder 2/10 kl. 19-21. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Karin Gustausen (tlf. 28258786).

Atlas III projektet 29/10 kl. 19-21. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Sven Bødker (tlf. 40621370).

TURE

Filso lør. 8/9 kl. 8. P-pladsen ved Hovedbiblioteket, Nørregade 19 i Esbjerg. Tilmelding senest 7/9 til Søren Peder Nielsen (tlf. 4087 5882, spnhjerting@gmail.com).

Aften ved Sneum Digesø ons. 12/9 kl. 19-21. Sneum Digesø. Også for ikke-medlemmer. Husk termokanden. Sven Bødker, (tlf. 40621370, 99percentabe@gmail.com).

Mandø lør. 27/10 kl. 8. P-pladsen ved Hovedbiblioteket, Nørregade 19 i Esbjerg. Tilmelding senest 26/10 til Søren Peder Nielsen (tlf. 40875882, spnhjerting@gmail.com).

Vest Stadil Fjord og Skjern Enge 10/11 kl. 8. P-pladsen ved Hovedbiblioteket, Nørregade 19 i Esbjerg. Tilmelding senest 9/11 til Søren Peder Nielsen (tlf. 40875882, spnhjerting@gmail.com).

Sydøstjylland

LOKAL

Østjylland

LOKAL

DOF Sydøstjylland

Kontakt

Peter Mygind Leth, Atlasvænget 3, 7000 Fredericia, Tlf. 60 11 30 03.
<http://www.dof-sydostjylland.dk>

MØDER

Efterårskursus ons. 5/9 kl. 19. Bygningen, Vejle. Kurset består af i alt otte undervisningsaftener og tre søndags fugleture. Vi snakker om vade-fugle, lappedykkere, hejrer, ugler og meget andet. Se mere på hjemmesiden. Pris 875 kr. Underviser: Conny Brokholm.

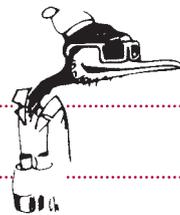
TURE

Egå Engsø tirs. 4/9 kl. 10. Viengevej 7, 8240 Lystrup. Husk madpakke. Af hensyn til samkørsel kan du melde dig til turleder Conny Brokholm (tlf. 24498504).

Fugletrækket ved Rosenvold lør. 8/9 kl. 7. P-pladsen sydøst for Rosenvold Lystbådehavn. Ingen tilmelding. Turleder: Hans Pinstруп (tlf. 75642773/20488173).

Fugletrækket ved Rosenvold lør. 6/10 kl. 7.30. P-pladsen sydøst for Rosenvold lystbådehavn. Ingen tilmelding. Turleder: Hans Pinstруп (tlf. 75642773/20488173)

DOF Østjylland

Kontakt

Ole Bøgh Vinther, F.G.E. Rostrups Vej 16, 8000 Århus C, tlf. 25 15 23 25, olebvinther@gmail.com.

Følg med i listen over ture og møder på www.dofjo.dk/ture-og-moeder samt på www.dof.dk/oplev-fuglene/ture-og-aktiviter (søg på DOF Østjylland hvor der står Søg i aktiviteter...), der finder du de fulde beskrivelser. Der tilføjes løbende nye arrangementer, ligesom der kan være ændringer til nedenstående. Husk desuden muligheden for tilmelding til e-mail gruppe på <https://dofjo.dk/nyheder-via-email/> for direkte tilsendelse af nyheder med mere.

MØDER

Ungarn, Mallorca m.m. tirs. 25/9 kl. 19.30-21.30. Auditoriet på Naturhistorisk Museum, Wilhelm Meyers Alle 10, 8000 Aarhus C. Lars Tom-Petersen fortæller og viser billeder

Lær at kende mågerne tirs. 30/10 kl. 19.30-21.30. Auditoriet på Naturhistorisk Museum, Wilhelm Meyers Alle 10, 8000 Aarhus C. Klaus Malling Olsen fortæller om kendetegnene på især de små og lette arter.

Mød DOF's formand tirs. 27/11 kl. 19.30-21.30. Auditoriet på Naturhistorisk Museum, Wilhelm Meyers Alle 10, 8000 Aarhus C. Egon Østergaard fortæller om foreningen.

LAD DANMARKS FUGLE ARVE EN VÆRDIG NATUR

Skriv testamente til Fugleværnsfonden

Fugleværnsfonden ejer og forvalter i dag 21 naturområder på i alt knapt 1000 ha. Dette er kun muligt takket være generøs økonomisk hjælp fra fugle- og naturelskere. Derfor beder vi om din støtte, så vi kan fortsætte arbejdet med sikre en bæredygtig natur i Danmark.

Du kan betænke fonden i dit testamente. Hver gang Fugleværnsfonden modtager en arv - uanset størrelse - er det en gave. Fugleværnsfonden er godkendt til at modtage testamentariske gaver uden fradrag af arveafgift, så din støtte kommer fuldt og helt fuglene og naturen til gode.

Støt Fugleværnsfonden

FA' MERE AT VIDE HER:

Klik ind på www.fugleværnsfonden.dk/oekonomisk-stoette/testamente
Ring til vores sekretariat 3328 3839

Også du kan være med til at sikre, at kommende generationer oplever glæden ved de vilde fugle og den uberørte natur

Foto: I sfugl af Allan Gudto Nielsen

TURE

Fiskeørne ved Randers Fjord tors. 23/8 kl. 17-19. Fugletårnet i Øster Tørslev Kær. Følg Kærvejen fra Øster Tørslev og hold til højre, hvor grusvejen deler sig.

Kom tæt på fuglene - Egå Engsø lør. 1/9 kl. 10-12. P-pladsen ved Viengevej 7. Mulighed for at låne kikkert.

Fugletræk ved Randers Fjords udløb søn. 9/9 kl. 9-13. Lystbådehavnen, Havnevej, Udbyhøj N.

Kom tæt på fuglene - Egå Engsø lør. 6/10 kl. 10-12. P-pladsen ved Viengevej 7. Mulighed for at låne kikkert.

Efterårrets fugle ved Gudenåen søn. 14/10 kl. 10-13. P-pladsen ved Fladbroskov på hjørnet af Fladbrovej og Himmelbovej.

Kom tæt på fuglene - Egå Engsø lør. 3/11 kl. 10-12. P-pladsen ved Viengevej 7. Mulighed for at låne kikkert.

Specielt for
SENIORER

Gråkragerne

Alle ture gennemføres i privatbiler. Der er normalt ikke tilmelding, men send en e-mail eller ring til turlederen, hvis du har ledige pladser eller ønsker køreledighed. Så forsøges fælleskørsel arrangeret. Hvor tilmelding kræves er dette nævnt under turene. I tilfælde af aflysning eller ændring i planerne udsendes besked via e-mail listen, tilmeld dig derfor denne, hvis du ikke allerede har gjort det. Det kan gøres på <https://dofj.dk/graakragerne/>, så får du også besked når der er nye ture, påmindelser om ture osv. Praktiske oplysninger: Husk tøj tilpasset vejret, solidt fodtøj og kikkert. Hold godt øje med din e-mail op til turen. I tilfælde af dårligt vejr kan turen blive aflyst.

Egå Engsø ons. 12/9 kl. 13-16. Parkeringspladsen ved Viengevej 7, Egå. GPS: 56.210538, 10.229437. Vi mødes på parkeringspladsen, og går samlet ud til fugletårnet. Her ser vi på søens fugle og hvis vi er heldige kommer havørnen forbi. Fra fugletårnet går vi videre til vestenden af søen for at se om hvad der er på engene der. Der skulle på denne tid gerne være en del gæs og ænder på søen, og en del vadefugle rundt i kanten. Turleder: Ole Jensen (tlf. 23290118, ofj@ofj.dk).

Gyldensteen Strand tirs. 9/10 kl. 10-15. Dæmningsmindetårnet, Gyldensteenvej, Bogense. GPS: 55.567739, 10.121468. Vi samles på parkeringspladsen, og herfra forsætter vi rundt til de øvrige steder hvor der er oversigt over den genetablerede kystlagune, ligesom vi skal en tur hen i østenden til Engsøen. Vi får også et blik ud over Kattegat fra nordkysten. Der vil på denne tid sandsynligvis være godt med ande- og vadefugle på vandet, og i det hele taget masser af fugle i området. Turleder: Ole Jensen (tlf. 23290118, ofj@ofj.dk).

Lille Vildmose man. 12/11 kl. 10-16. Parkeringspladsen ved Vildmosecentret, Birkesøvej 16, 9280 Storvorde (se lillevildmose.dk). GPS: 56.887499, 10.221548. Vi mødes på parkeringspladsen ved Vildmosecentret, og kører herfra ud i området hvor vi besøger nogle af de forskellige fugletårne og nogle af de steder hvor der sædvanligvis er flest fugle. Der skulle være gode muligheder både for kongeørn, havørn, trane og mange andre arter. Måske får vi endda et glimt af elgene. Turleder: Ole Jensen (tlf. 23290118, ofj@ofj.dk).

Specielt for
KVINDER

FUGLEPIGERNE

Hvis du ønsker samkørsel, så giv besked pr. mail - lotte.skjaerbaek@gmail.com - eller pr. sms/telefon på 25775232.

Husk som altid at angive hvilken by/bydel du kommer fra, om du ønsker køreledighed eller har bil og kan have nogen med - og i så fald hvor mange.

TURE

Vejlerne og Bulbjerg lør. 8/9 kl. 10-16. Vejlernes Naturcenter, Bygholmdæmningen, Hovedvej A11. Artslisten plejer altid at blive god og lang, når man tager til Vejlerne. Vi kører rundt til et udvalg af de mange fugletårne, hvor der på denne årstid er rigtigt gode chancer for at se skestork, trane og sølvhejre - foruden diverse rovfugle og vadefugle. Turledere: Lotte Skjærbæk (tlf. 25775232) og Inge Olesen (tlf. 61165776).

Ølund- og Lammesøinddæmningen ved Odense Fjord søn. 7/10 kl. 10-15. P-pladsen ved Lammesø. Lokaliteten er på dette tidspunkt af året fyldt op med mange forskellige vandfugle. Turledere: Dorte Faurshou Hertz (tlf. 22363258) og Lotte Skjærbæk (tlf. 25775232).

Ebeltoft Færgehavn, Gåsehage m.m. lør. 10/11 kl. 9.30 - 14.30. Færgelejet ved Ebeltoft Odde. Vi slår teleskoperne op og kigger udover vaderne. Måske går der skærpiere rundt på stenmolen. På denne tid af året ser vi bl.a. islandsk røddeb sortgrå ryle og stenvender er nogle af de mange vadefugle. Efterfølgende kører vi til Gåsehage og slutter til sidst ved Følle Bund eller Skødshoved. Turledere: Rikke Rørbech og Dorte Faurshou Hertz.

Vestjylland

LOKAL

DOF Vestjylland

Kontakt

Formand: Lars Holm Hansen, Sandbækvej 26, 6971 Spjald
Tlf. 22 96 13 17, Mail: formand@dofvestjylland.dk

Ture: Poul Krag, Skrænten 15, Sevel, 7830 Vinderup
Tlf. 22 36 02 36, Mail: poukrag@tdcadsl.dk

Seniorture: Peder J. Pedersen, Mejdalvej 14, 7500 Holstebro
97 46 84 81/ 23 67 88 75, Mail: seniorture@dofvestjylland.dk

Se nyheder og flere ture på www.dofvestjylland.dk

TURE

Efterårstrækket på Geddal Strandenge søn. 9/9 kl. 10 - 12. P-pladsen ved Geddal Enge. Turledere: Leif Novrup (tlf. 23315601, leifnovrup@pc.dk) og Steen Fjederholt m.fl.

Trækfuglene i Skjern Enge søn. 16/9 kl. 13 - 16. Fugleskjulet ved vejen mellem Lønborg og Skjern. Turledere: Marianne Linnemann (tlf. 20145010, linnemann.marianne@gmail.com), Børge Vistisen og Tage Madsen.

Ænder og gæs i Skjern Enge, søn. 14/10 kl. 13 - 16. Fugleskjulet ved vejen mellem Lønborg og Skjern. Turledere: Marianne Linnemann (tlf. 20145010, linnemann.marianne@gmail.com), Børge Vistisen og Tage Madsen.

Havobs ved Bækbygård Strand lørdag 15/9 kl. 6 - 11. I klitterne lidt nordvest for P-pladsen ved Bækbygård Strand ca. 10 km nord for Søndervig. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, jballegaard@youmail.dk).

Efterår ved Vest Stadil Fjord lør. 10/11 kl. 8 - 13. P-pladsen ved Bækbygård Strand ca. 10 km nord for Søndervig. Turledere: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, jballegaard@youmail.dk)

SENIORTURE

Specielt for
SENIORER

Lille Vildmose tors. 23/8 kl. 8-17. Sevel Kirke eller det nye høje brandtårn ved indkørslen til Hegnsvej, 9280 Storvorde kl. 10. Vi vil besøge mosen for først og fremmest at se kongeørnene ved Høstemark Skov. På Hegnsvej kigger vi efter vadefugle, ænder, gæs og rørhøg. Senere køres ad Grønvej til fugletårnet ved Tofte Sø, hvor der yngler havørn, kongeørn og skarver. Måske ser vi også traner og Elge. Husk en god madpakke og kaffe/te. Turen foregår i privatbiler (samkørsel fra Sevel kirke). Turleder: Leif Novrup (tlf. 97448301/23 31 56 01).

Steppehøg. Foto: Bjarne Hemmingsen

Agger Tange man. 10/9 kl. 9 - 13. P-pladsen ved færgelejet ved sydspidsen af tangen. Højtid for rastende vadefugle i lagunerne. Endvidere terner, ænder, rovfugle. Vi kigger også ud på den lange havmole, hvor der er mulighed for alkefugle, suler og kjover. Syd fra kommende deltagere kan benytte færgen, som afgår hvert hele klokkeslæt fra Thyborøn-siden. Husk kaffe/the samt en god madpakke. Turleder: Peder J. Pedersen (tlf. 23678875/97468481, pjp@post7.tele.dk).

Bækbygård Strand og Vest Stadil Fjord tors. 25/10 kl. 8 - 12. P-pladsen ved Bækbygård Strand ca. 10 km nord for Søndervig. Vi kigger først lidt ved havet. Der kunne jo komme en søkonge. Ellers går det rundt i Vest Stadil Fjordområdet, som I nu efterhånden kender det med gæs, ænder, rovfugle, måske bjerglærker og lapværlinger. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, jballegaard@youmail.dk).

Nissum Fjord og Thorsminde tors. 15/11 kl. 9-15. Kirken i Ulfborg Kirkeby. Vi kører først til Kyttrup Engsø for at se, hvad der gemmer sig her. Videre til Indfjorden og Krogshedetårnet over Hovsøre ad tangen til Thorsminde. En lang efterårstur med ænder, gæs, hejler, rovfugle og måske en sortgrå ryle ved havnen. Mulighed for havørn. Turleder: Leif Novrup (tlf. 23315601).

Giv dine penge mening

Det er ikke ligegyldigt, hvor du vælger at have dine penge stående.

Merkur Andelskasse er et værdibaseret pengeinstitut, der arbejder for at skabe et bæredygtigt samfund for mennesker og natur. Derfor finansierer vi bl.a. virksomheder og organisationer, der arbejder aktivt med natur- og miljøbeskyttelse. Lige fra NGO'er til økologiske eller biodynamiske landbrug og bæredygtig produktion.

Vi tilbyder også vores kunder alle almindelige bank-services og etiske investeringsmuligheder.

Læs mere på www.merkur.dk eller ring til os på **70 27 27 06**

Nordvestjylland

LOKAL

Specielt for
SENIORER

DOF Nordvestjylland

Kontakt: Jan Skjoldborg Kristensen,
Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm, Tlf. 81759040
Mail: Jan.skjoldborg.kristensen(a)gmail.com

Ture: Martin Høj Hansen. Tlf. 87 51 41 52
Mail: martin.hoj.hansen@gmail.com

Se mere på hjemmesiden: www.dof-nordvestjylland.dk og på Facebook under DOF Nordvestjylland.

Klubaftener: Følg med på hjemmesiden.

MØDER

Julehyggemøde for lokalafdelingens medlemmer lør. 24/11 kl. 19-22.
Vinkelvej 40, 8800 Viborg. Foreningen byder på en let julefrokost og kaffe, og drikkevarer kan købes til rimelige priser. Kontakt: Martin Høj Hansen (tlf. 87514152).

TURE

Fiskeørne ved Kølsen Enge søn. 26/8 kl. 8.30-11. Vi mødes på p-pladsen for enden af Brunbankevej og går ad jernbanestien ud til udmundingen af Skals Å. Turleder: Martin Høj Hansen (tlf. 87514152).

Roshage og Hanstholm søn. 23/9 kl. 7.30-12. Nordre Strandvej 41, 7730 Hanstholm. Husk madpakke, kaffe og varmt tøj. Turledere: Jan S. Kristensen (tlf. 53611429) og Martin Høj Hansen (tlf. 87514152).

REPRÆSENTANTSKABSMØDE

DOF's efterårs-repræsentantskabsmøde afholdes 17-18. november 2018 på Dalum Landbrugsskole. Dagsordenforslag skal være repræsentantskabets forretningsudvalg i hænde senest fire uger før mødet. Eventuelle spørgsmål til Fuglenes Hus 33283800.

Gråmejserne

TURE

Tissingvig ons. 12/9 kl. 9-12. P-pladsen 100 meter nordøst for foderstofforretningen, 7990 Tissinghuse Redsted. Vi ser på gæs, ænder og vadefugle. Med lidt held ser vi også isfugl og skægmejsje. Turleder: Hans Dahlgaard (tlf. 26326160)

Myrupgård tirs. 9/10 kl. 9-12. Myrupgård, Klitvejen 139, 7741 Frøstrup. Vi ses ved Myrupgård hvor der er småfugle, hedelandskab og skov. Turleder: Hans Dahlgaard (tlf. 26326160).

Nordjylland

LOKAL

DOF Nordjylland

Møder i Aalborg:

Golfhuset. Borgmester Jørgensensvej 11
Kontakt: Børge Søndergård (tlf. 20 22 17 52)

Møder i Frederikshavn:

Knivholt Hovedgård, Hjørringvej, Naturlokalet
Kontakt: Carsten Sørensen (tlf. 23 65 64 39)

Møder i Rold Skov:

Skillingbro Naturskole, Røde Møllevej 17, 9520 Skørping
Kontakt: Gitte Holm (tlf. 21 75 48 68)

DOF Nordjyllands ture, møder, kurser og arrangementer:

Se dem alle på www.dofnord.dk/ture-og-moder/

Gråmejserne: www.dofnord.dk/graamejserne/

Skagen Fuglestation: www.skagenfuglestation.dk

Se desuden hjemmesiden www.dofnord.dk

Begrænsede pladser

Vi holder rejseaften den 24. oktober på Frilandsmuseet, Kongevejen 100, Kongens Lyngby.

Du er inviteret

Vi byder på spændende rejser 2019, til fx Sri Lanka, Georgien, Alaska, Extremadura, Vestafrika, Senegal, Polen, Sydspanien og Portugal. Vi præsenterer også rejsen, der kun kan opleves hver femte år, nemlig den helt store Antarktis rejse 2020. Den rejse er til dig, der har oplevet næsten alt. Vi serverer en let anretning.

Tilmeld dig venligst på fw@williams.dk
- eller ring til Finn Williams 2022 1990.

Se alle vores natur- og fuglerejser 2019 på williamsrejser.dk/fuglerejser

Danmarks
største
kikkertbutik

KITE LYNX

Med kæmpe synsfelt (op til 152 meter) og god randskarp optik gør Lynx op med begreberne om, hvor god en lille handy kikkert kan være. Kite's mest populære model og med rette.

—
Pris fra kr. 4.200,-

Medlemspris fra kr. 3.990,-

KITE OPTICS

NATURBUTIKKEN.DK

STJERNE CAMPING

Fantastiske fugleoplevelser i Naturpark Vesterhavet og bekvem overnatning tæt på spændende natur Gode, isolerede hytter med bad og toilet udlejes hele året rundt. Oplev efterårstrækket ved Blåvandshuk – Se stormfugle ved Vesterhavet om vinteren – Gå på kratlusk i plantagen/på heden – Tilbring timevis ved Filsø med bl.a. havørne og en masse andre fugle. Måske du ser den store tornskade på vej derom. "Ta' fx et smut til Tipperne eller Skjern i foråret". "Afstande: Blåvandshuk og Skallingen 15 km, Filsø og Vrøgum Kær 10 km, Aal Plantage 8 km, Vejers Strand 1,5 km, Kallemærsk Hede 1 km, Vejers Plantage 0 km." Opholdsstue og fælles køkken til mindre forsamlinger. Vejers Havvej 7, 6853 Vejers Strand. Tlf.: (+45) 75277054. www.stjernercamping.dk.

Mandøvej 4, Vester Vedsted - ved Nationalpark Vadehavet

Lokaliteter som Mandø, Gl. Hviding Engsø, Rømø, Kammerslusen og hele Ribemarsken inden for rækkevidde. Ældre hus i landsbyen Vester Vedsted ved Ribe udlejes på ugebasis. Huset ligger dejligt med 800 meter til Vadehavet og det helt nye Vadehavscenter, hvorfra traktorbusen til Mandø afgår. Huset har 4 soveværelser med 7 gode sovepladser. Dejlig ugeneret indhegnet have, terrasse og adgang til wi-fi, opvaskemaskine, brændeovn mm. Hund er tilladt. Pris 2900,- pr. uge plus forbrug. Kontakt Lise Hadrup på lisehadrup@live.dk eller på mobil 20 28 01 18

Dejligt sommerhus 400 m fra Lild Strand udlejes.

Sommerpris 3000 kr. vinterpris 2000 kr. pr. uge + el. Huset ligger i fredet område i cykelafstand til Vejlerne. Langs stranden er der 4 km til Bulbjerg. I klitplantagen er der svampe i sæsonen, og i stille vejr er der frisk fisk på havnen. 6 faste sengepladser, brændeovn og huset er i øvrigt veludstyret. Mail: ullaperu@Yahoo.dk. Mobil 30288560

Safari til fugleforsker Jørgen Rabøl Sydafrika-reservat. Jubilæumrabat 2000 kr.! Tag med os til Sharkati i det malariafri Unesco reservatet Waterberg. Grupper i okt. og feb. med max. 12 deltagere. Eller individuelle rejser m/privatchauffør. Fantastisk natur, 300 fuglearter, masser af vilde dyr, netfangst, bushwalks/drives, foredrag, fuglelister. Egne gåture er tilladt. Endvidere ture til 2 nationalparker, Ramsar-reservat, township, landsbyskole mv. Jubilæumspris 2018: 15-dage 20.990kr. Turledere: biologer/medejere Jørgen Rabøl og Danna Borg, www.biotravel.dk tlf: 61436963/2484 9392

Limfjorden - Vejlerne

Lunt lille træhus, smukt beliggende med helt fri udsigt over Arup Dæmning, fjord og reservat. Helårsbolig, enkelt indrettet til 2-4 pers., med tekøkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes billigt på dags- eller ugebasis. Tlf. 30 62 45 56. E-mail lotte.lolk@mail.dk. www.limfjorden-vejlerne.dk

Udlejes: Vedersø. 4 personer. Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m². Naturgrund ugeneret indhegnet, udsigtshøj. Udsigt til klitter og fredede strandene. Stort fugletræk samt mulighed for 'lille' sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre Sø 800m væk. Ynglende tårnfalke i haven. Rigt fugleliv, fodres hele året. Musvåge på foderbræt 25m fra huset. Ugepris: kr. 2.700,- (halv pris ved en person minus højsæson i juli og august). Rengøring kr. 300,- El afregnes. Pris pr. døgn, kr. 450,- for to personer/225,- for en person inkl. sengelinned og håndklæder. Hund er velkommen. Henv. Anette Schmidt: 22 55 06 00.

HJARBÆK FJORD
Oplev masser af fugleliv ved
DET LILLE HUS VED HJARBÆK FJORD
40m/40m fra fjorden med en særlig fred og ro.
800,- kr. + el i højsæson
1 000 kr. i højsæson

Se mere på www.hjarbaek.dk
eller kontakt os på 22131500
info@hjarbaek.dk

MØN Lille hyggeligt 4-personers sommerhus i Ulvshale med køkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes på dags- eller ugebasis. Min. 2 døgn. Tlf. 23 80 57 22. E-mail: metthenriksen@gmail.com.

Djursland, Stubbe Sø Sommerhus ("Bogpeters Hytte") midt i Fugleværnsfondens reservat ved Stubbe Sø udlejes (kun til DOF-medlemmer). Garanti for ynglende topmejsle, broget fluesnapper, hedelærke og rødrygget tornskade. Adgang til søen og mulighed for dejlige ture i nærområdet. Ikke langt til Ebeltoft, badestrand og Djurslands turistattraktioner. Ingen fjernsyn – men fred og ro. Huset er på 80m² (6 pers./to soverum). 2600 kr/uge + el. Henv. Peter Lange, tlf.: 86 95 03 41 eller mail: peterlange@dofoj.dk. Læs mere på www.dofoj.dk/bogpetershytte.

Fugle og Naturrejser

Oman 20.- 28. november
med Erling Krabbe

Svalbard 9. - 17. juni 2019
med John Frikke

Programmer og pris findes på

Scanbird ApS
www.scanbird.com

SE HER. Er du til fuglekiggeri? Er du til frisk luft? Kan du tænke at bosætte dig midt i Danmarks vel nok mest unikke natur? Så hedder landsbyen Vesløs. 174 m² bolig 1488 m² grund. Her er folkeskole/friskskole idrætshal, samt flere muligheder for børnepassning. 100 mtr til dagligvarebutik og busstoppested. Her er der 1 km til Nordeuropas største fuglereservat (Byholm Vejler). Vi er næsten selvforsynet med energi (solcelleanlæg/pillebrændeovn/el-varme). Ring 29907839/97993456 eller kontakt HOME Thisted, Jens Kjærsgård

Sælges: Teleskop, Leica Apo-Televid 77 med 20-60 x zoom og 20 x vidvinkelokular samt UV-filter. Velbon stativ (vægt 1,7 kg) med Manfrottohoved. Original taske. Kontakt Hans på tlf. 46412225/24647339

På tur med DOF Travel

Fuglerejser med indhold

Se de mange tilbud på vores hjemmeside:

www.doftravel.dk

Fuglerejser over hele verden med kvalificerede og erfarne ledere

Gavekort til bidragydere til DOF's medier

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til DOF's medier. Som en anerkendelse modtager bidragerne fremover gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

- 1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4) Artikler på ca. 1500 – 2000 ord anerkendes med et gavekort til Naturbutikken på 200 kr.
- 5) Fotos anerkendes med gavekort til Naturbutikken således:
a. 1 foto: 100 kr. b. 2-4 fotos: 200 kr. c. 5+ fotos: 300 kr.
- 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

Dansk Ornitologisk Forening – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International
Vesterbrogade 138-140, 1620, København V
Telefon (alle hverdage 11-15): 3328 3800
email: dof@dof.dk . www.dof.dk

DOF's formand: Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF: Sker ved indbetaling på DOF's bankkonto.
NB! Ny konto hos Merkur: reg. nr. 8401 konto nr. 1043118.
Støttebeløb til DOF's arbejde for fugle- og naturbeskyttelse, som er fradragsberettiget, kan indbetales på samme bankkonto.

Årlige kontingenter:

Kernemedlemmer:	kr. 495,00
Ungdomsmedl. (u. 26 år)	kr. 250,00
Medlemmer:	kr. 350,00
Husstandsmedlemsskab:	kr. 665,00

Fugleværnsfonden: Fugleværnsfonden er en selvstændig, almennyttig og erhvervsdrivende fond, stiftet af DOF. Fondens formål er at købe og drive fugle- og naturreservater og formidle viden og oplevelser fra disse reservater. Støttebeløb, som er fradragsberettiget, kan sættes ind på Fugleværnsfondens konto 4180 5094232, For mere information se www.fuglevaermsfonden.dk, ring på telefon 33283839 eller kontakt os via mail på fvf@dof.dk

Naturbutikken: Naturbutikken i Fuglenes Hus tlf: 3328 3838
Åbningstider: Man.-fre. kl. 11-17.30, lør. 10-14. www.naturbutikken.dk

Bor du i udlandet, kontakt da venligst DOF for nærmere oplysninger om priser.

DU KAN FINDE VORES PRODUKTER
HOS EKSKLUSIVE SPECIALISTFORHANDLERE
OG ONLINE PÅ WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM ➔

DEN NYE EL UBEGRÆNSET *PERFEKTION*

Den nye EL-familie fra SWAROVSKI OPTIK er den hidtil bedste. FieldPro-pakken bringer komfort og funktionalitet op på et helt nyt niveau. Den perfekte optiske ydelse og præcision, den enestående ergonomi og det forbedrede design er som prikken over i'et på dette teleoptiske mesterværk. Få endnu mere ud af de særlige øjeblikke – med SWAROVSKI OPTIK.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI
OPTIK